

Kouluikkuna

Kouluikkunan vuosiraportti 2018

Esiopetuksen, perusopetuksen ja lukiokoulutuksen
kustannukset 2017-2018

Mikko Svartsjö

Helsinki 2019

Sisällysluettelo:

1	Johdanto	3
2	Esiopetuksen kustannukset	5
2.1	Esiopetuksen kokonaiskustannukset.....	5
2.2	Esiopetuksen kustannukset kuntakokoryhmittäin.....	7
2.3	Esiopetuksen kustannusrakenne vertailukunnissa	10
2.4	Opetuksen, muun oppilashuollon ja hallinnon kustannukset	12
2.5	Esiopetuksen kiinteistökustannukset	13
2.6	Esiopetuksen kuljetuskustannukset.....	14
2.7	Esiopetuksen oppilasruokailu	15
2.8	Esiopetuksen vammaisopetus	16
2.9	Yhteenveto	18
3	Perusopetuksen kustannukset.....	19
3.1	Perusopetuksen kokonaiskustannukset	19
3.2	Kustannukset kuntakokoryhmittäin	21
3.3	Perusopetuksen kustannusrakenne vertailukunnissa	25
3.4	Opetuksen kustannukset.....	27
3.5	Oppilasruokailun kustannukset.....	28
3.6	Kuljetuskustannukset	29
3.7	Kiinteistökustannukset.....	31
3.8	Sisäinen hallinto	32
3.9	Muu oppilashuolto.....	33
3.10	Vammaisopetus.....	34
3.11	Yhteenveto	35
4	Lukiokoulutuksen kustannukset	36
4.1	Lukiokoulutuksen kustannukset kuntakoon ryhmissä	38
4.2	Lukiokoulutuksen kustannusrakenne	41
4.3	Opetuksen kustannukset.....	44
4.4	Opiskelijaruokailun kustannukset.....	45
4.5	Sisäinen hallinto	46
4.6	Kiinteistökustannukset.....	47
4.7	Yhteenveto	48

1 Johdanto

Raportin aineisto ja vertailutiedot perustuvat Kuntaliiton yhdessä kuntien kanssa ylläpitämään esiopetuksen, perusopetuksen ja lukiokoulutuksen Kouluikkuna-vertailutietokantaan. Kouluikkunaan on kerätty tietoja vuodesta 2011 alkaen. Vuonna 2019 Kouluikkunan vertailutietokannassa oli mukana 53 kuntaa. Kuntien määrä kattoi lähes 900 peruskoulua ja yli 300 000 peruskoululaista, joka on lähes 60 % koko maan oppilasmäärästä. Lukiokoulutuksen aineisto pitää sisällään 120 lukiota ja noin 62 000 opiskelijaa eli noin 60 % koko maan lukiolaisten määrästä. Esiopetuksen kustannustiedot kerättiin ensimmäisen kerran tilivuodelta 2015 ja toimintatiedot vuodelta 2016.

Kustannustietoina tässä raportissa on käytetty kunnilta kerättyjä tietoja varainhoitovuosilta 2017 ja 2018. Tiedot koskevat pääosin kuntien omana toimintana järjestettyjä esiopetuksen, perusopetuksen ja lukiokoulutuksen palveluja. Asukasluvuun perustuvat ryhmittäiset keskiarvot on laskettu kuntakohtaisista tunnusluvuista. Eri vuosien tietoja vertailtaessa tulee ottaa huomioon, että vertailuryhmiin sisältyvät kunnat eivät ole kaikilta osin samat molempina vuosina. Raportin kustannusvertailuissa vertailuryhmät on kuitenkin yhdenmukaistettu. Kustannusvertailuissa ei ole otettu huomioon kustannustason, eli rahan arvon muutoksia.

Raportissa tunnuslukuja on vertailtu kuntakoon perusteella neljässä eri kuntakokoryhmässä:

1. Yli 100 000 asukkaan kunnat
2. 50 000-100 000 asukkaan kunnat
3. 20 000-50 000 asukkaan kunnat
4. Alle 20 000 asukkaan kunnat

Tämän raportin aineistona on käytetty vain Kouluikkunaan kerättyjä kustannustietoja sekä oppilas- ja opiskelijamääriä. Vuosiraportista julkaistaan myös laajempi versio, jonka aineistossa ovat mukana myös toiminta-, henkilöstö-, laatu- ja vaikuttavuustiedot.

Esiopetus

Esiopetuksen osalta tässä raportissa on tunnusluvuin vertailtu kokonaiskustannuksia ja kustannuksia toiminnoittain sekä kustannusrakennetta. Kustannusvertailut sisältävät kuntakohtaisia vertailuja ja kustannusten vuosimuutosten tarkasteluja. Kustannukset kattavat kunnan koko esiopetuksen järjestämistavasta riippumatta, eli mukana on kouluissa sekä päiväkodeissa toteutettu esiopetus.

Perusopetus

Perusopetuksen kustannustietoja vertailtiin mm. kokonaiskustannusten, opetuksen, koulukuljetusten, oppilasruokailun, kiinteistökustannusten ja sisäisen hallinnon osalta. Kuntakokoon perustuvia keskiarvoja verrattiin edelliseen varainhoitovuoteen.

Lukiokoulutus

Lukiokoulutuksen kustannuksista vertailtiin kokonaiskustannuksia, opetuksen, opiskelijaruokailun, kiinteistökustannusten sekä sisäisen hallinnon menoja. Kustannusvertailut on tehty mm. opiskelijamäärään suhteutettuna sekä kustannusrakenteen ja vuosimuutosten näkökulmasta.

2 Esiopetuksen kustannukset

2.1 Esiopetuksen kokonaiskustannukset

Kouluikkunaan tiedot antaneiden kuntien esiopetuksen nimelliset käyttökustannukset olivat 6 506 euroa oppilasta kohden vuonna 2018. Muutos vuoteen 2017 oli 3,9 %. Kun kustannuksista jätetään huomiotta poistot, arvonalentumiset ja sisäisten vuokrien pääomakustannukset käyttökustannukset olivat 6 117 euroa per oppilas ja muutos edelliseen vuoteen 4,0 %. Tilastokeskuksen julkaisema opetustoimen hintaindeksi kasvoi samalla ajanjaksolla 1,2 %. Taulukossa 1a on tiivistettynä keskeiset euroa/oppilas -tunnusluvut ja niiden vuosimuutos. Luvut on laskettu kuntien tunnuslukujen keskiarvona, joten luvut eivät painotu oppilasmäärän mukaan.

Taulukko 1a

Esiopetuksen toimintamenot euroa/oppilas	2017	2018	Muutos %	Osuus toimintamenoista (2018) %
Käyttömenot euroa/oppilas	6259	6506	3,9	
Käyttömenot* euroa/oppilas	5884	6117	4,0	
Opetus, muu oppilashuolto ja hallinto	3953	4342	9,8	64,2
Kiinteistömenot	1102	1039	-5,7	16,4
Kuljetus	264	262	-0,8	3,7
Ruokailu	584	592	1,4	9,1
Vammaisopetus	13834	14360	3,8	6,4
Pienet hankkeet	77	43	-44,2	0,3

*Ilman poistoja, arvonalentumisia ja sisäisiin vuokriin sisältyviä pääomakustannuksia

Lähde: Kouluikkuna

Vertailtavuuden parantamiseksi opetuksen, muun oppilashuollon ja hallinnon tunnusluku on laskettu ja esitetty yhteenlaskettuna tunnuslukuna. Kyseinen tunnusluku kasvoi 9,8 % vuodesta 2017 vuoteen 2018. Keskimääräisten Kiinteistömenojen muutos oli -5,7 %. Oppilaiden ruokailusta aiheutuneet kustannukset kasvoivat 1,4 %. Oppilasta kohden lasketut kuljetuskustannukset sen sijaan laskivat 0,8 % vuodesta 2017. Pidennetyn opivelvollisuuden kustannukset, eli vammaisoppilasta kohden laskettavat kustannukset olivat edellistä vuotta 3,8 % korkeammat. Erityisesti vammaisopetuksen osalta lukuihin liittyy merkittävää vuosittaista vaihtelua. Eräiden pienten kuntien suuri vuosimuutos näkyy merkittävästi myös kokonaismuutoksessa kyseisellä vertailumenetelmällä (vrt. euromääräiset muutokset taulukko 2a).

Kustansusrakenteesta merkittävästi suurin osa on opetuksen ja avustavan henkilökunnan palkkamenot sekä muita opetuksen ja hallinnon henkilöstö- ja materiaalikustannuksia. Opetuksen, muun oppilashuollon ja hallinnon osuus käyttökustannuksista oli keskimäärin 64,2 % ja osuus oli edelliseen vuoteen verrattaessa suurentunut. Kiinteistöjen ylläpidon ja pääomavuokrien osuus oli yhteensä 16,4 % ja se oli hieman edellistä vuotta pienempi. Oppilaiden kuljetusten järjestämisestä ja avustuksista aiheutuneet kustannukset olivat 3,7 % kokonaiskustannuksista. Esiopetuksen oppilaille järjestetyn ruokailun osuus oli 9,1 % käyttökustannuksista. Vammaisopetuksen osuus, sisältäen kaikki edellä mainitut toiminnot vammaisoppilaiden osalta, oli 6,4 % kustannuksista.

Kokonaisuutena kustannusrakenteessa tapahtui pieniä muutoksia edelliseen vuoteen verrattaessa. Opetuksen, muun oppilashuollon ja hallinnon kasvoi ja kiinteistökustannusten osuus pieneni. Muutoin kustannusrakenteessa tapahtuneet muutokset eivät olleet merkittäviä.

Seuraavassa vertailussa käyttökustannuksia on tarkasteltu suoraan euromääräisten kulu-/menolajien muutoksena suhteuttamatta oppilasmäärään (Taulukko 2a). Esiope-
tuksen käyttökustannuksista laskettu vertailujoukon kokonaissumma nousi noin 2,5 %
vuodesta 2017. Palkkamenojen osalta muutos edelliseen vuoteen oli 4,1 % ja muiden
menojen kohdalla 0,5 %. Laskettu muutos-% painottuu menojen, eli opetuksen järjes-
täjän koon mukaan, mutta vuosimuutosten jakaumassa ei ollut nähtävissä yhteyttä ope-
tuksen järjestäjän kokoon.

Taulukko 2a

Esiopetuksen toiminta- ja vyörytyserämenot	Palkkaus, muutos (%) 2017-2018	Muut menot, muutos (%) 2017-2018	Yhteensä, muutos (%) 2017-2018
Opetus, muu oppilashuolto ja hallinto	4,7	12,5	6,4
Kiinteistömenot	-6,9	-5,9	-5,9
Kuljetus	0,0	-2,3	-2,3
Ruokailu	5,3	-1,8	1,1
Vammaisopetus	-2,4	-0,3	-1,7
<i>Pienet hankkeet</i>	-	-62,3	-62,3
Yhteensä	4,1	0,5	2,5

Lähde: Kouluikkuna

Opetuksen, muun oppilashuollon ja hallinnon yhteenlasketut kustannukset kasvoivat 6,4 %
%. Palkkamenot nousivat 4,7 % ja muut menot 12,5 %. Kiinteistömenojen summa laski
5,9 %. Myös kuljetuskustannusten euromäärä laski, noin 2,3 %. Oppilasruokailusta ai-
heutuneiden kustannusten kokonaissumma sen sijaan oli 1,1 % vuotta 2017 suurempi.
Vammaisopetuksen kustannukset laskivat 1,7 %.

Taulukko 3a

Oppilasmäärä	Muutos (%) 2017-2018
9-vuoden oppivelvollisuus	-0,2
Pidennetty oppivelvollisuus, vammaisoppilaat	-1,0
Yhteensä	-0,3

Lähde: Kouluikkuna

Vertailukuntien yhteenlaskettu esiopetuksen oppilasmäärä oli lähes ennallaan vuoteen
2017 verrattuna. Tavallista oppimäärää suorittavien oppilaiden kohdalla määrä oli
vuonna 2018 vain 0,2 % edellistä vuotta pienempi. Vertailuaineistoon laskettavien pi-
dennetyn oppivelvollisuuden oppilaiden, eli vammaisoppilaiden määrä laski yhden pro-
sentin. Oppilaiden kokonaismäärä väheni näin ollen 0,3 prosenttia.

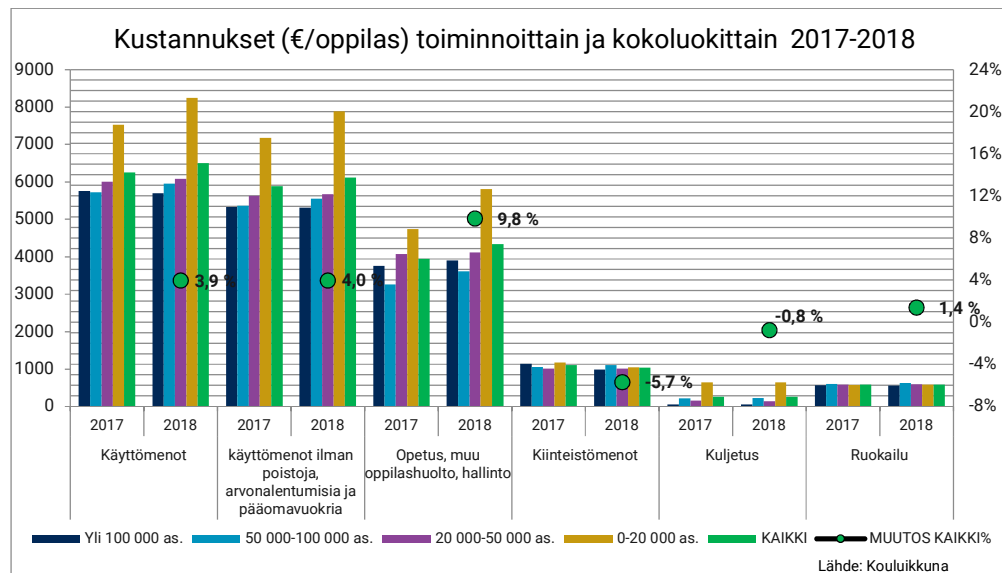
2.2 Esiopetuksen kustannukset kuntakokoryhmittäin

Kuntakokoryhmien tarkastelussa oppilasmäärään suhteutettujen käyttökustannusten keskiarvo nousi kaikilla ryhmillä paitsi yli 100 000 asukkaan kaupungeilla. Yli 100 000 asukkaan kaupunkien keskiarvo oli lähes ennallaan laskien vain hieman alle prosentin. 50 000 - 100 000 asukkaan kunnilla keskiarvo oli noin 4 % edellistä vuotta korkeampi. 20 000 - 50 000 asukkaan kuntien keskiarvo nousi edellisestä vuodesta 1,2 % ja alle 20 000 asukkaan kuntien keskiarvo 9,6 %. Kokoryhmien sisällä oli kuitenkin paljon kuntakohtaista vaihtelua.

Esiopetuksen käyttökustannukset euroa per oppilas vuonna 2018 ja vuosimuutos:

- Yli 100 000 asukkaan kunnat 5 702 € (v. 2017, 5 756 €) -0,9 %
- 50 000-100 000 asukkaan kunnat 5 953 € (v. 2017, 5 724 €) +4,0 %
- 20 000-50 000 asukkaan kunnat 6 076 € (v. 2017, 6 006 €) +1,2 %
- Alle 20 000 asukkaan kunnat 8 245 € (v. 2017, 7 523 €) +9,6 %
- Kaikkien vertailukuntien keskiarvo 6 506 € (v. 2017, 6 259 €) +3,9 %

Kuvio 1a

Pienillä alle 20 000 asukkaan kunnilla käyttökustannukset olivat muita kokoryhmiä suuremmat. Ero näkyi erityisesti opetuksen, muun oppilashuollon ja hallinnon osalta sekä kuljetuskustannusten kohdalla. Yli 100 000 asukkaan kunnilla kiinteistömenot laskivat eniten. Kiinteistömenoihin huomioitiin kiinteistöjen ylläpidonkustannukset sekä sisäisiin

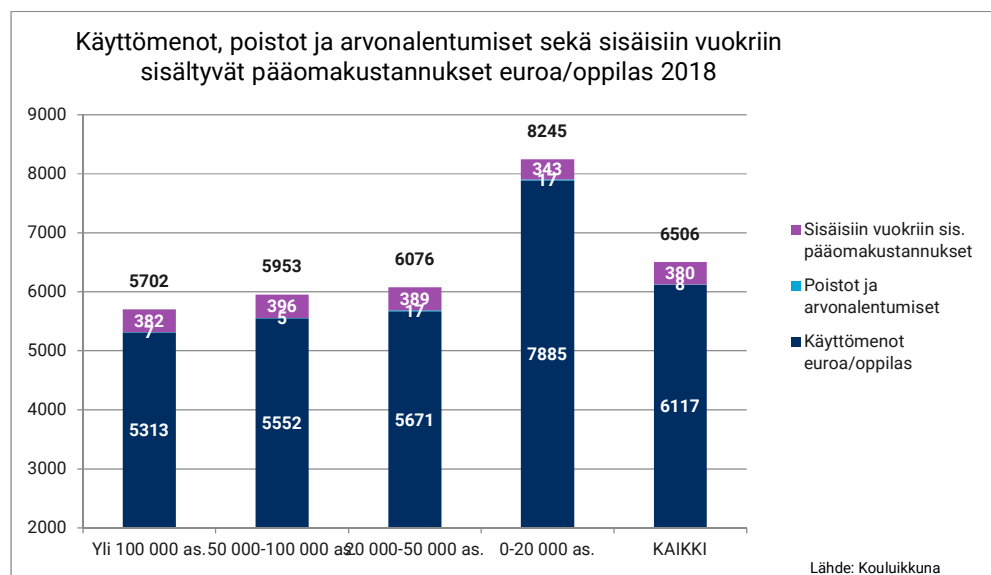
vuokriin sisältyvät pääomakustannukset. Oppilasruokailun osalta kuntakokoryhmien keskiarvossa ei ollut merkittäviä eroja, mutta yli 100 000 asukkaan kunnilla oppilaskoh-
tainen ruokailun kustannus oli muita kokoryhmiä keskimääräistä pienempi.

Kustannukset ilman poistoja, arvonalentumisia ja sisäisiin vuokriin sisältyviä pääomakustannuksia

Käyttökustannusten vertailu tehtiin vielä tarkastelemalla toimintamenoja niin, että käyt-
tökustannuksista jätettiin huomioimatta poistot, arvonalentumiset ja sisäisiin vuokriin
sisältyvät pääomakustannukset. Tässäkin tarkastelussa yli 100 000 ja 50 000-100 000
asukkaan kuntien keskiarvot olivat muita ryhmiä pienemmät.

Esiopetuksen käyttökustannukset euroa per oppilas ilman poistoja, arvonalentumisia ja
sisäisiin vuokriin sisältyviä pääomakustannuksia:

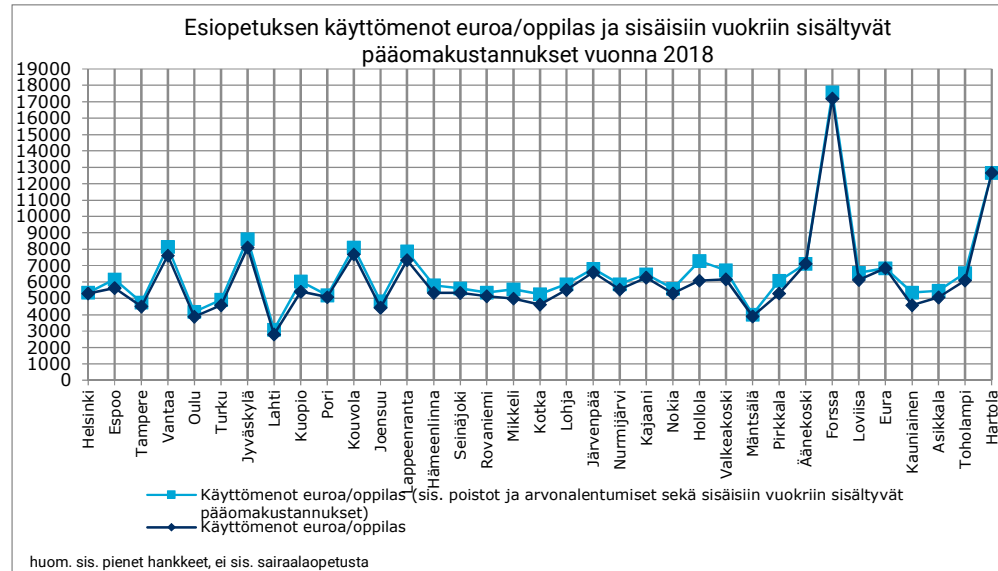
- Yli 100 000 asukkaan kunnat 5 313 € (v. 2017, 5 335 €) -0,4 %
- 50 000-100 000 asukkaan kunnat 5 552 € (v. 2017, 5 362 €) +3,5 %
- 20 000-50 000 asukkaan kunnat 5 671 € (v. 2017, 5 630 €) +0,7 %
- Alle 20 000 asukkaan kunnat 7 885 € (v. 2017, 7 181 €) +9,8 %
- Kaikkien vertailukuntien keskiarvo 6 117 € (v. 2017, 5 884 €) +4,0 %

Yli 20 000 asukkaan kuntakokoryhmillä keskiarvot eivät poikenneet merkittävästi toi-
sistaan. Alle 20 000 asukkaan kunnilla keskiarvo oli muita ryhmiä suurempi myös
tässä vertailussa. Kuntien välistä vaihtelua esiintyi kaikissa kuntakokoryhmissä ja eroi-

hin liittyy myös tiettyjä vertailtavuuden ongelmia. Osa tilastoitavista kustannustiedoista perustuu kuntien omiin laskentamalleihin ja kustannusten erilaisiin kohdentamistapoihin. Kuntakohtainen vertailu ja hajonta ovat nähtävissä kuviossa 3a.

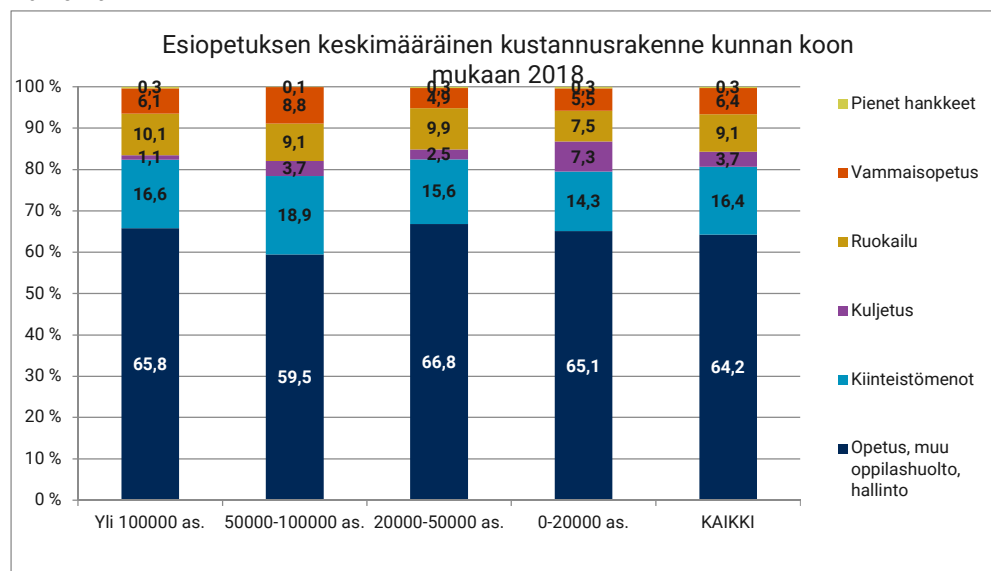
Kuvio 3a

2.3 Esiopetuksen kustannusrakenne vertailukunnissa

Esiopetuksen kustannusrakennetta tarkasteltiin vertailemalla tiedonkeruussa toiminnoittain kerättyjä kustannuseriä. Vertailussa laskettiin toiminnoittaisten kustannusten osuus kokonaiskustannuksista. Laskelmaan on sisällytetty myös ns. pienet hankkeet, vaikka ne ovat tosiasiallisesti investointimenoja. Seuraavassa kuviossa (kuvio 4a) kustannusrakenne on esitetty kuntakokoryhmien mukaisesti. Ryhmien luvut on laskettu kuntien painottamattomien tunnuslukujen keskiarvona.

Kuvio 4a

Valtaosa esiopetuksen toimintamenoista kohdentuu opetuksen, muun oppilashuollon ja hallinnon toiminnolle. Koko aineistossa ko. toimintojen osuus oli keskimäärin 64,2 %. Yli 100 000 asukkaan kunnilla osuus oli keskimäärin 65,8 %, 50 000 - 100 000 asukkaan kunnilla 59,5 %, 20 000 - 50 000 asukkaan kunnilla 66,8 % ja alle 20 000 asukkaan kunnilla 65,1 %.

Kuljetuskustannusten osuus oli odotetusti pienin suurimmilla kunnilla. Yli 100 000 kunnilla kuljetusten osuus oli 1,1 % kokonaiskustannuksista. 50 000 - 100 000 asukkaan kunnilla luku oli 3,7 % ja 20 000 - 50 000 asukkaan kunnilla 2,5 %. Pienimmässä kokoluokassa, eli alle 20 000 asukkaan kuntakokoryhmässä kuljetusten osuus oli keskimäärin 7,3 %. Kaikkien vertailukuntien keskiarvo oli 3,7 %.

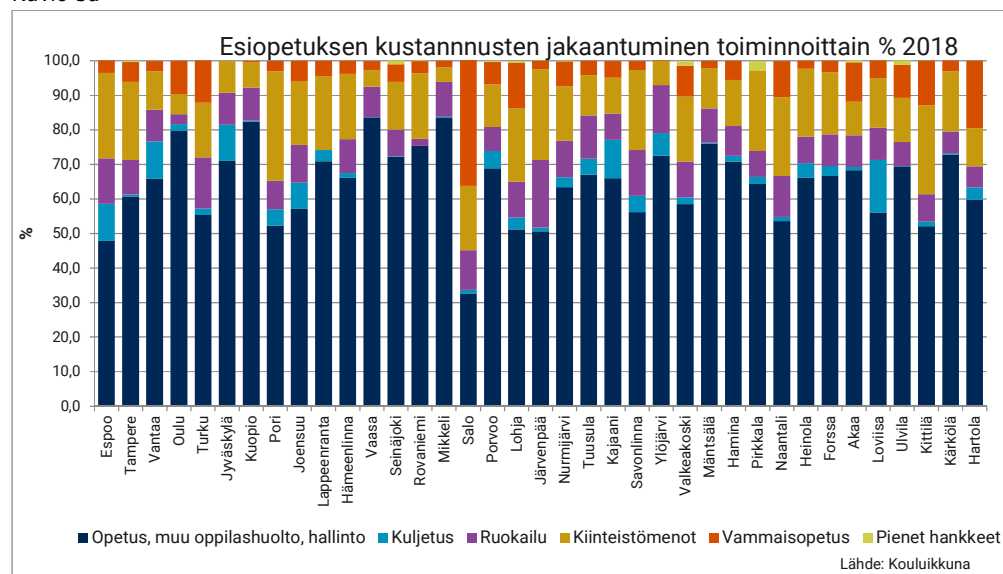
Oppilasruokailun kustannuksiin on pyritty tilastoimaan kaikki oppilasruokailun järjestämiseen liittyvät kustannukset lukuun ottamatta ruokailuun käytettävien ruokaloiden tilakustannuksia. Koko aineistossa oppilasruokailun osuus oli keskimäärin 9,1% eikä kuntakokoryhmien välillä ollut suuria eroja. Suurimmassa kuntakokoryhmässä ruokailun

osuus oli 10,1 % ja sitä pienemmässä 50 000 - 100 000 asukkaan kuntakokoryhmässä 9,1 %. 20 000 - 50 000 asukkaan kunnilla ruokailun osuus oli keskimäärin 9,9 % ja alle 20 000 kunnilla pienin 7,5 %.

Kiinteistömenoiksi on luettu suorat kiinteistöjenhoidosta ja ylläpidosta aiheutuvat kustannukset sekä sisäisiin vuokriin sisältyvät pääomakustannukset. Kiinteistömenojen osuus yli 100 000 asukkaan kunnilla oli keskimäärin 16,6 %. 50 000 - 100 000 asukkaan kuntien keskiarvo oli 18,9 % ja 20 000 - 50 000 asukkaan kuntien keskiarvo 15,6 %. Alle 20 000 asukkaan kunnilla kiinteistöistä aiheutuvien kustannusten osuus oli pienin prosenttiosuuden ollessa keskimäärin 14,3 %. Kaikkien vertailukuntien keskiarvo oli 16,4 %.

Pidennettyyn oppivelvollisuuteen, eli vammaisopetukseen kohdennettujen menojen osuus oli keskimäärin 6,4 %. Yli 100 000 asukkaan kunnilla osuus oli 6,1 %, 50 000 - 100 000 asukkaan kunnilla 8,8 %, 20 000 - 50 000 asukkaan kunnilla 4,9 % ja pienimmillä kunnilla 5,5 %. Kuviossa 5a on esitetty kustannusrakenne kunnittain.

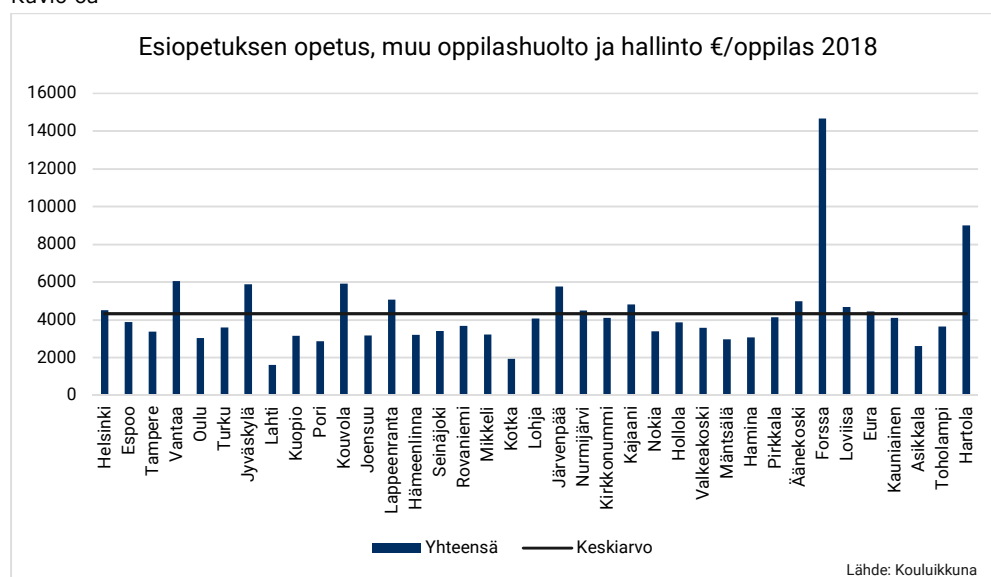
Kuvio 5a

2.4 Opetuksen, muun oppilashuollon ja hallinnon kustannukset

Opetuksen, muun oppilashuollon ja hallinnon kustannuksiin on luettu mukaan mm. kaikki opetukseen ja siihen välittömästi liittyvä toiminta, opetuksen avustava- ja ohjaava toiminta sekä esiopetuksen järjestämiseen ja kehittämiseen liittyvät välittömät hallinnolliset kustannukset. Pidennetyn oppivelvollisuuden oppilaista aiheutuneet kustannukset eivät kuitenkaan lukeudu mukaan, koska niitä käsitellään omana kokonaisuutenaan.

Kuvio 6a

Tilivuonna 2018 opetuksen, muun oppilashuollon ja hallinnon kustannukset olivat yhteensä keskimäärin 4 342 € per oppilas. Keskiarvo oli 9,8 % edellistä vuotta korkeampi. Vuosimuutos oli positiivinen jokaisessa ryhmässä, eli kaikkien kuntakokoryhmien keskiarvo kasvoi edellisestä vuodesta.

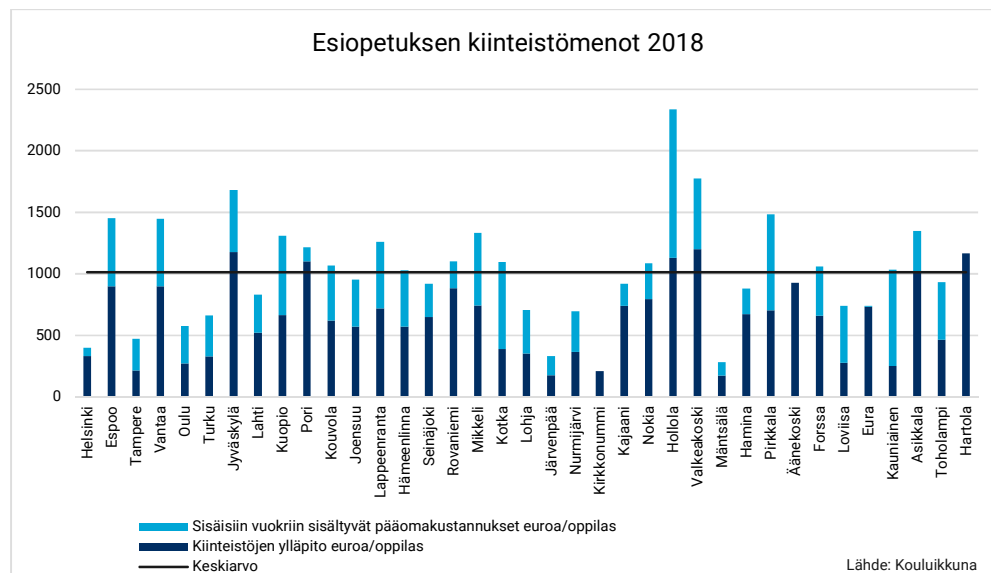
Yli 100 000 asukkaan kunnilla keskiarvo oli 3 903 €/oppilas ja se kasvoi 3,8 % vuodesta 2017. 50 000 - 100 000 asukkaan kuntakokoluokassa keskimääräiset kustannukset olivat 3 612 €/oppilas, kun ne vuonna 2017 olivat 3 256 €/oppilas. Muutosta oli näin ollen 10,9 %.

20 000 - 50 000 asukkaan kunnilla kustannusten oppilaskohtainen keskiarvo nousi 1,1 % vuodesta 2017 vuoteen 2018. Vuoden 2018 keskiarvo oli 4 120 €/oppilas ja vuoden 2017 keskiarvo 4 076 €/oppilas. Alle 20 000 asukkaan kuntien keskiarvo oli 5 807 €/oppilas vuonna 2018 ja 4 733 €/oppilas vuonna 2017, joten vuosimuutos oli 22,7 %.

2.5 Esiopetuksen kiinteistökustannukset

Kiinteistökustannuksiksi on huomioitu kiinteistöjen sekä niitä välittömästi palvelevien piha-alueiden, tontin ja kadun yllä- ja kunnossapito kustannukset ja ylläpitovuokrat. Mukaan on luettu myös pääomavuokrat sekä sisäisiin vuokriin sisällytetyt suunnitelman mukaiset poistot, korkokustannukset ja muut kustannuslaskennalliset erät.

Kuvio 7a

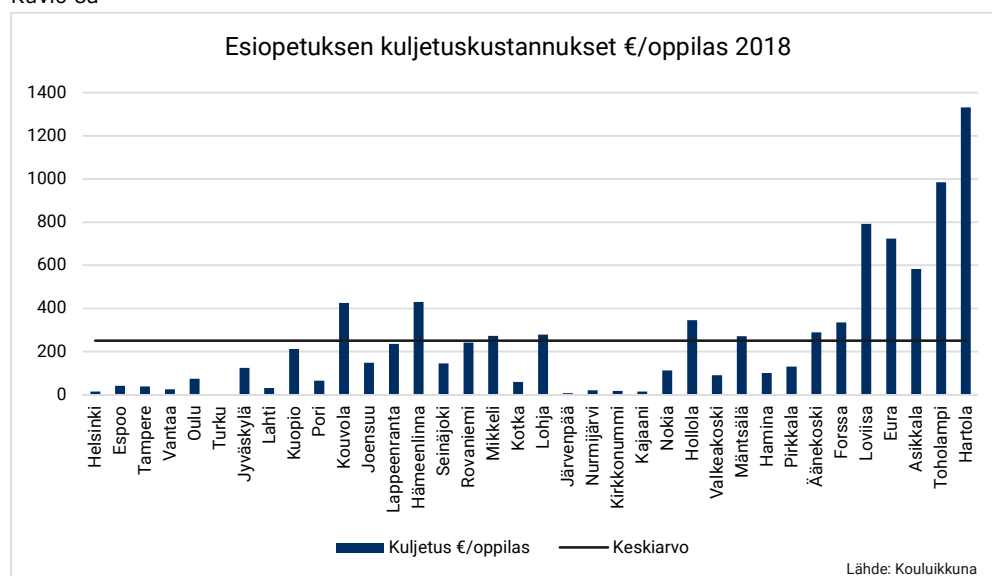
Vuoden 2018 kiinteistökustannukset olivat keskimäärin 1 039 euroa oppilasta kohden ja niiden osuus koko esiopetuksen kustannuksista oli n. 16,4 %. Sisäisten vuokrien pääomakustannusten osuus oli noin 6,3 % toimintamenoista ja 38 % kiinteistömenoista. Kiinteistömenojen euroa per oppilas keskiarvo laski 5,7 % vuoteen 2018 verrattuna. Kiinteistökustannusten tilastointiin liittyy laskennallisuuden ja kohdentamisen suhteen haasteita, jotka vaikuttavat vertailtavuuteen.

Yli 100 000 asukkaan kunnilla vuoden 2018 kiinteistömenot olivat 981 euroa/oppilas ja tunnusluvun arvo laski 14,4 % verrattaessa edelliseen vuoteen. 50 000 - 100 000 asukkaan kunnilla keskiarvo oli 5,0 % edellistä vuotta korkeampi ja oppilasta kohden kustannukset 1 108 euroa vuonna 2018. 20 000 - 50 000 asukkaan kuntien kiinteistökustannukset olivat keskimäärin 1 017 €/oppilas ja muutos edelliseen vuoteen -0,2 %. Alle 20 000 asukkaan kokoluokalla keskiarvo sen sijaan laski 11,0 % edelliseen vuoteen nähden ja keskiarvo oli 1 048 €/oppilas.

2.6 Esiopetuksen kuljetuskustannukset

Vertailua varten tiedonkeruussa kerätyt kuljetuskustannukset sisältävät oppilaille järjestetystä maksuttomasta kuljetuksesta opetuksen järjestäjälle aiheutuneet käyttökustannukset ja avustukset. Pidentetyn oppivelvollisuuden oppilaiden, eli vammaisoppilaiden kustannuksia ei ole laskettu tässä kohtaa mukaan. Maksuttoman kuljetuksen piiriin luetaan mukaan kodin ja esiopetuksen sekä päivähoidon ja esiopetuksen välinen matka. Myös muista esiopetuksen kuljetusoikeuteen liittyvistä ehdoista on säädetty perusopetuslaissa.

Kuvio 8a

Kaikki vertailtuaineiston kunnat mukaan lukien vuoden 2018 kuljetuskustannukset olivat keskimäärin 262 €/oppilas. Keskiarvo oli edelliseen vuoteen verrattuna 0,8 prosenttia pienempi. Kuljetusoppilaaksi tilastoitua oppilasta kohden kustannukset olivat 3 776 euroa.

Yli 100 000 asukkaan kuntaryhmässä kustannukset olivat koko oppilasmäärällä mitaten 63 €/oppilas ja noin 6,8 % edellistä vuotta suurempi. Kuljetettavaa oppilasta kohden kuljetuskustannukset olivat 6 553 €.

50 000 - 100 000 kuntakokoryhmässä keskiarvot olivat 225 €/oppilas ja 3 137 €/kuljetettava oppilas. Vuonna 2017 keskiarvo oli 220 €/oppilas, joten se nousi 2,3 %.

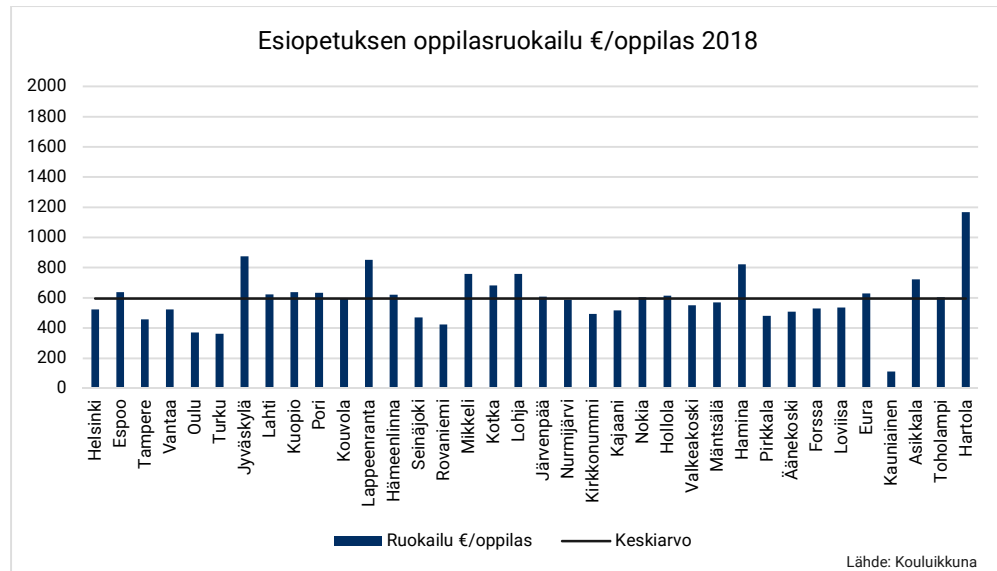
20 000 - 50 000 asukkaan kuntien kokoluokalla kuljetuskustannusten keskiarvo oli vuonna 2018 143 €/oppilas ja vuonna 2017 158 €/oppilas, joten muutos oli -9,5 %. Kuljetettavaa oppilasta kohden lasketut kustannukset olivat keskimäärin 2 421 euroa.

Alle 20 000 asukkaan kunnilla tunnusluvun keskiarvo oli 647 euroa koko oppilasmäärään suhteutettuna ja 2 727 euroa kuljetettaviin oppilaisiin suhteutettuna. Koko oppilasmäärällä laskettu tunnusluku oli 0,5 % vuotta 2017 pienempi.

2.7 Esiopetuksen oppilasruokailu

Oppilasruokailun kustannuksiksi laskettiin kaikki esiopetuksen oppilaille järjestetystä ruokailusta aiheutuneet kustannukset, kuten elintarvike-, kalusto-, laite- ja henkilökustannukset sekä ostetut ateriat. Ruokasalien tai muiden ruokailutilojen tilakustannuksia ei ole määritelmässä luettu mukaan.

Kuvio 9a

Esiopetuksen oppilasruokailuun kului vuonna 2018 keskimäärin 592 €/oppilas. Luku oli 1,4 % edellistä vuotta suurempi. Vuoden 2017 keskiarvo oli 584 €/oppilas. Ruokailun osuus kokonaiskustannuksista oli vuonna 2018 noin 9 %.

Yli 100 000 asukkaan kunnat käyttivät oppilaiden ruokailuun keskimäärin 556 € oppilasta kohden, joka oli 2,3 % edellistä vuotta vähemmän. Vuoden 2017 keskiarvo oli 569 €/oppilas.

50 000 - 100 000 asukkaan kuntaryhmän keskiarvo oli vuonna 2018 629 €/oppilas ja vuonna 2017 607 €/oppilas, joten keskiarvo kasvoi 3,6 % vuodessa.

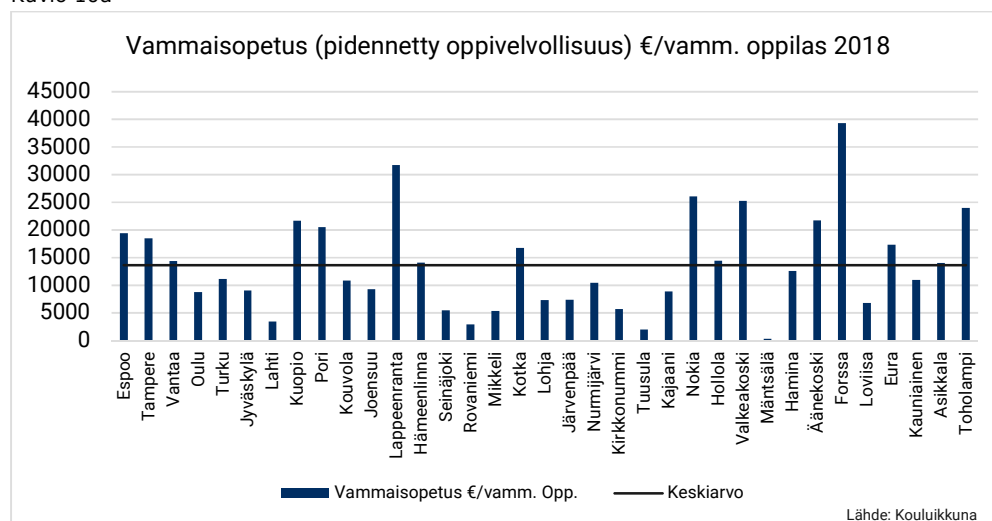
20 000 - 50 000 asukkaan kunnissa ruokailuun käytettiin vuonna 2018 keskimäärin 600 euroa per oppilas, kun vuonna 2017 vastaava luku oli 592 €/oppilas. Keskiarvo kasvoi näin ollen 1,4 %.

Alle 20 000 asukkaan kunnissa oppilasruokailusta aiheutuneet kustannukset olivat keskimäärin noin 588 euroa oppilasta kohden, kun ne vuonna 2017 olivat 2,7 % pienemmät, eli 572 euroa per oppilas.

2.8 Esiopetuksen vammaisopetus

Vammaisopetuksen osalta Kustannuksiin sisältyvät lähtökohtaisesti kaikki toiminnot, kuten opetuksen, muun oppilashuollon, hallinnon, kuljetusten, ruokailun ja kiinteistöjen kustannukset. Kustannukset on siis kerätty yhteen vaikeimmin kehitysvammaisten sekä muun vammaisopetuksen osalta. Tässä laskelmassa vaikeasti vammaisten ja muun vammaisopetuksen tiedot on yhdistetty yhdeksi tunnusluvuksi paremman vertailtavuuden saavuttamiseksi.

Kuvio 10a

Vammaisopetuksen kustannukset olivat vuonna 2018 keskimäärin 14 360 euroa yhtä pidennetyn oppivelvollisuuden oppilasta kohden. Vuoden 2017 vastaava luku oli 13 834 euroa, joten vammaisopetuksesta laskettu yksikkökustannus kasvoi 3,8 %.

Vuonna 2018 yli 100 000 asukkaan kunnissa vammaisopetuksen oppilaaseen käytettiin keskimäärin 13 304 euroa, kun vuonna 2017 siihen käytettiin 12 967 euroa. Vuosimuutos 2017-2018 oli siis 2,6 %.

50 000 - 100 000 asukkaan kuntien keskimääräiset kustannukset olivat 12 997 €/vamm. opp. vuonna 2018 ja 11 845 €/vamm. opp. vuonna 2017. Oppilaskohtainen kustannus siis kasvoi 9,7 %.

20 000 - 50 000 asukkaan kuntakokoryhmällä kustannusten keskiarvo oli 12 737 €/vamm. opp. vuonna 2018 ja 12 083 €/vamm. opp. vuonna 2017. Vuosimuutos oli siten 5,4 %.

Alle 20 000 asukkaan kuntaryhmällä kustannukset laskivat hieman. Vuonna 2018 keskiarvo oli 19 174 €/vamm. opp. ja vuonna 2017 se oli 19 384 €/vamm. oppilas. Pienimmissä kunnissa vammaisoppilaiden määrä on vain muutamia oppilaita, joten kustannusten vuosimuutokset voivat olla suuria riippuen oppilasmäärästä ja oppilaiden tarvitseman tuen laajuudesta kyseisenä vuonna.

2.9 Yhteenveto

Esiopetuksen yksikkökustannukset olivat vuonna 2018 keskimäärin 6 506 euroa per oppilas. Kuntakohtaiset yksikkökustannukset kasvoivat keskimäärin 3,9 % vuoteen 2017 verrattuna. Kuntakokoryhmittäin lasketut yksikkökustannukset nousivat kaikilla ryhmillä lukuun ottamatta yli 100 000 asukaan kokoryhmää. Vertailuryhmän kuntien käyttökustannusten kokonaissumma nousi 2,5 % edellisestä vuodesta ja oppilasmäärä oli lähes ennallaan (vuosimuutos -0,3 %). Summatasolla laskettu yksikkökustannuksen muutos oli näin ollen 2,8 %.

Kustannuksia kasvattivat edellistä vuotta korkeammat opetuksen, muun oppilashuollon ja hallinnon menot, jotka yhteensä kasvoivat 6,4 %. Lisäksi ruokailun kustannukset kasvoivat hieman. Kiinteistömenojen osalta kustannukset laskivat 5,9 %. Myös kuljetuskustannukset ja vammaisopetuksen kustannukset olivat hieman edellistä vuotta pienemmät.

Opetuksen, muun oppilashuollon ja hallinnon kustannukset yhteenlaskettuna kasvoivat kaikilla kuntakokoryhmillä. Kiinteistömenojen vuosimuutokset olivat hajanaisia kuntakoon mukaan verrattaessa. Oppilaskohtainen kustannus laski yli 100 000 asukaan ja alle 20 000 asukkaan kuntaryhmillä. 50 000 - 100 000 asukkaan kunnilla ryhmän keskiarvo kasvoi ja 20 000 - 50 000 asukkaan kunnilla se oli lähes ennallaan. Kuljetuskustannukset kasvoivat lievästi kahdella suuremmalla kuntakokoryhmällä ja laskivat kahdella pienemmällä kuntakoon ryhmällä. Ruokailun kustannukset kasvoivat keskimäärin 1,4 %. Vammaisopetuksen euroa/oppilas keskiarvot nousivat kaikilla kuntakokoryhmillä ja keskimäärin yhteensä 3,8 %.

3 Perusopetuksen kustannukset

3.1 Perusopetuksen kokonaiskustannukset

Vuonna 2018 perusopetuksen nimelliset käyttökustannukset per oppilas kasvoivat keskimäärin 4,5 % edellisestä vuodesta. Myös ilman poistoja, arvonalentumisia ja sisäisiin vuokriin sisältyviä pääomakustannuksia lasketut yksikkökustannukset kasvoivat 4,5 prosenttia vuodesta 2017. Tilastokeskuksen laskema kuntien opetustoimen hintaindeksi nousi 1,2 % vuodesta 2017 vuoteen 2018.

Taulukon (Taulukko 1b) luvut perustuvat kunnittaiseen euroa per oppilas tunnuslukujen keskiarvoon, joten kaikilla kunnilla on sama painoarvo ko. laskelmassa (vrt. Taulukko 2b; puhtain euromäärin laskettu muutos).

Taulukko 1b

Perusopetuksen toimintamenot euroa/oppilas	2017	2018	Muutos %	Osuus toimintamenoista (2018) %
Käyttömenot	8919	9323	4,5	
Käyttömenot*	7951	8305	4,5	
Opetus	4698	4750	1,1	51,4
Kuljetus	344	341	-0,9	3,5
Ruokailu	529	550	4,0	5,9
Kiinteistömenot	1978	2168	9,6	21,7
Kiinteistöjen ylläpito	1018	1116	9,6	12,1
Sisäisiin vuokriin sisältyvät pääomakust.	960	1052	9,6	10,4
Sisäinen hallinto	538	597	11,0	6,4
Muu oppilashuolto	385	426	10,6	4,5
Vaikeasti kehitysvamm. opetus	40941	43123	5,3	0,9
Muu vammaisopetus	19791	20037	1,2	3,7
Pienet hankkeet	125	143	14,4	1,2

*Ilman poistoja, arvonalentumisia ja sisäisiin vuokriin sisältyviä pääomakustannuksia

Lähde: Kouluikkuna

Toiminnoittain eritellyistä kustannuksista opetuksen oppilaskohtaiset kustannukset kasvoivat 1,1 % ja muun oppilashuollon (mm. avustajamenot) kustannukset sen sijaan 10,6 %. Koulukuljetusten keskimääräiset menot laskivat 0,9 %. Oppilasruokailun osalta vuosimuutos oli 4,0 %. Sekä kiinteistöjen ylläpidon menot ja sisäisiin vuokriin sisältyvät pääomakustannukset kasvoivat molemmat 9,6 %. Kokonaisuudessaan kiinteistömenojen vuosimuutos oli siis 9,6 %. Pidennetyn oppivelvollisuudessa piirissä olevien oppilaiden kustannukset kasvoivat vaikeasti kehitysvammaisten osalta 5,3 % ja muun vammaisopetuksen oppilaiden osalta 1,2 %. Kokonaisuudessaan vammaisopetuksen menojen vuosimuutos oli 1,7 %. Perusopetuksen hallinnon kustannukset nousivat keskimäärin 11,0 %. Niin sanottujen pienten hankkeiden investointeja kirjattiin keskimäärin 14,4 % per oppilas edellistä vuotta enemmän.

Perusopetuksen keskimääräinen kustannusrakenne pysyi pääosin ennallaan edelliseen vuoteen verrattuna. Opetuksen osuus euromääräisistä toimintamenoista oli 51,4 % (muutos -1,2 %-yks.). Muun oppilashuollon kustannusten osuus oli 4,5 % ja se oli lähes edellisen vuoden tasolla. Sisäisen hallinnon osuus oli keskimäärin 6,4 % (+0,5 %-yks.). Kiinteistömenojen osuus oli noin 22,5 % (+0,7 %-yks.). Kiinteistöjen ylläpidon osuus oli 12,1 % (+0,7 %-yks.) ja sisäisiin vuokriin sisältyvien pääomakustannusten osuus 10,4 % (+/- 0). Kuljetuskustannusten osuus toimintamenoista oli n. 3,5 % ja se pysyi käytännössä ennallaan. Myös oppilasruokailun osuus 5,9 % pysyi ennallaan. Vammaisopetuksen osuus oli 4,6 %, josta vaikeasti vammaisten osuus oli 0,9 %-yks. ja muun vammaisopetuksen osuus 3,7 %. Vammaisopetuksen osalta muutokset olivat marginaalisia. Pienten hankkeiden osuus oli 1,2 % (+/- 0).

Kuntien oman perusopetuksen euromääräiset yhteenlasketut toiminta- ja vyörytyserämenot kasvoivat 3,9 % vuoteen 2017 verrattuna. Palkkausmenoihin sisältyvät palkat ja palkkiot, eläkekulut sekä muut sivukulut nousivat 3,7 %. Muihin menoihin kirjattavat aineet, tarvikkeet, tavarat, palveluiden ostot (sis. esim. henkilöstövuokrauksen) ja muut kulut puolestaan nousivat 4,2 %.

Taulukko 2b

Perusopetuksen toiminta- ja vyörytyserämenot	Palkkaus, muutos (%) 2017-2018	Muut menot, muutos (%) 2017-2018	Yhteensä, muutos (%) 2017-2018
Opetus	3,8	-5,1	2,7
Kuljetus	39,8	1,3	1,4
Ruokailu	-65,1	3,8	3,1
Muu oppilashuolto	8,2	7,4	8,1
Vammaisopetus yhteensä	-2,2	-3,8	-2,7
Vaikeasti kehitysvamm. opetus	0,9	-4,1	-0,8
Muu vammaisopetus	-3,0	-3,7	-3,3
Sisäinen hallinto	3,6	9,2	5,5
Kiinteistömenot yhteensä		6,9	7,0
Kiinteistöjen ylläpito	27,0	8,2	8,4
Sisäisiin vuokriin sisältyvät pääomakust.		5,7	5,7
Yhteensä	3,7	4,2	3,9

Lähde: Kouluikkuna

Varsinaisen opetuksen palkkamenojen ja muiden menojen summa kasvoi 2,7 % edellisestä vuodesta. Muun oppilashuollon kustannukset kasvoivat 8,1 %. Sisäisen hallinnon osalta menojen kasvu oli 5,5 %. Kiinteistömenot nousivat yhteensä 7,0 %. Kiinteistökustannuksien ylläpidon kustannuksia kirjattiin 8,4 % ja pääomakustannuksia 5,7 % edellistä vuotta enemmän. Koulukuljetuksiin liittyvät kustannukset nousivat 1,4 % ja oppilasruokailun kustannukset 3,1 % vuoteen 2017 verrattaessa. Vammaisopetuksen menot laskivat 2,7 % edellisestä vuodesta. Luvut perustuvat absoluuttisiin painottamattomiin euromääriin, joten esim. kuuden suurimman kaupungin kustannukset kattavat jo lähes puolet kokonaissummasta (vrt. Taulukko 1 keskiarvot).

Taulukko 3b

Oppilasmäärä	Muutos (%) 2017-2018
Perusopetukseen valmistava opetus	-24,8
9-vuoden oppivelvollisuus	1,8
Pidennetty oppivelvollisuus, vammaisoppilaat	1,6
Yhteensä	1,6

Lähde: Kouluikkuna

Perusopetuksen oppilasmäärällä mitattu volyymi kasvoi vertailukunnissa yhteensä 1,6 % vuodesta 2017 vuoteen 2018. Maahanmuuttajien perusopetukseen valmistavan opetuksen oppilasmäärä väheni neljänneksen. Pidennettyä oppivelvollisuutta suorittavien vaikeasti kehitysvammaisten ja muiksi vammaisoppilaiksi laskettavien oppilaiden määrä kasvoi 1,6 %. Eniten kokonaisoppilasmäärä kasvoi yli 100 000 asukkaan kuntien kokoluokassa, jonka yhteenlaskettu oppilasmäärä nousi 2,7 %. 50 000 - 100 000 asukkaan kokoluokan oppilasmäärä kasvoi 0,3 %. 20 000 - 50 000 asukkaan kunnilla oppilaita oli 0,7 % edellisestä vuodesta enemmän. Alle 20 000 asukkaan kuntien oppilasmäärä nousi 0,3 %.

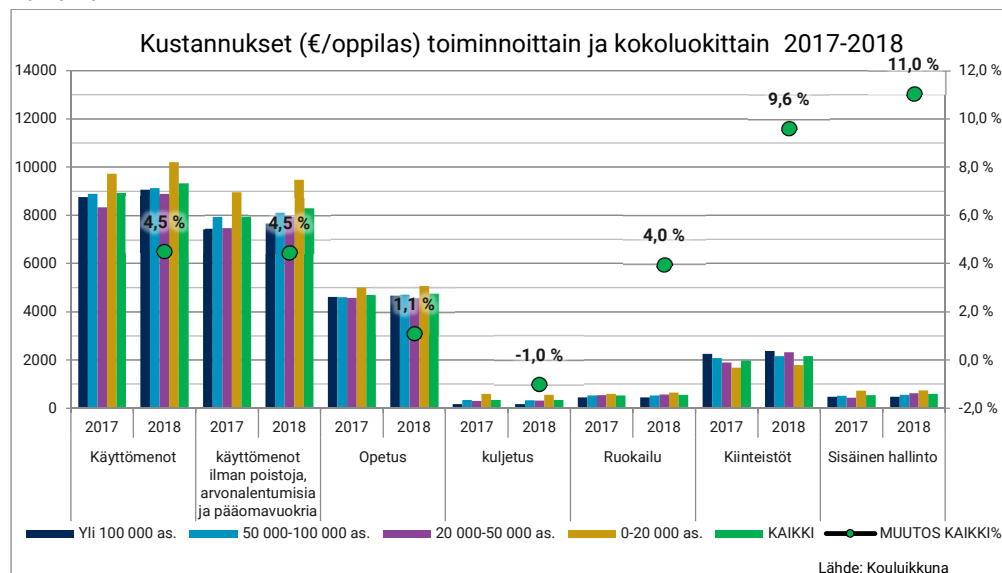
3.2 Kustannukset kuntakokoryhmittäin

Kouluikkunan kunnista keskiuureet 20 000 - 50 000 asukkaan kunnat tuottivat yhä perusopetuspalvelut keskimäärin hieman muita ryhmiä pienemmin menoin. 20 000 - 50 000 asukkaan kuntien käyttökustannukset mukaan lukien poistot, arvonalentumiset ja sisäisten vuokrien pääomakustannukset olivat vuonna 2018 keskimäärin 8 288 euroa ja yli 100 000 asukkaan kunnilla 8 752 euroa oppilasta kohden. 50 000 - 100 000 asukkaan kuntien keskiarvo oli 8 872 €/oppilas. Pienempien alle 20 000 asukkaan kuntien käyttömenot olivat 9 855 euroa oppilasta kohti. Kaikkien vertailukuntien keskiarvo oli 8 896 €/oppilas.

Perusopetuksen käyttökustannukset euroa per oppilas vuonna 2018:

- Yli 100 000 asukkaan kunnat 9 067 € (v. 2017, 8 752 €) +3,6 %
- 50 000-100 000 kunnat 9 128 € (v. 2017, 8 883 €) +2,8 %
- 20 000-50 000 kunnat 8 893 € (v. 2017, 8 324 €) +6,8 %
- Alle 20 000 asukkaan kunnat 10 203 € (v. 2017, 9 719 €) +5,0 %
- Kaikkien vertailukuntien keskiarvo 9 323 € (v. 2017, 8 919 €) +4,5 %

Kuvio 1b

Verrattaessa perusopetuksen yksikkökustannuksia edelliseen vuoteen yli 100 000 asukkaan kuntakokoryhmässä kustannukset nousivat 3,6 %. 50 000 - 100 000 asukkaan kunnissa keskimääräiset yksikkökustannukset kasvoivat 2,8 %. 20 000 - 50 000 asukkaan kuntakokoryhmässä kustannusten kasvua oli 6,8 %. Pienimmillä alle 20 000 asukkaan kuntien vertailuryhmällä kustannusten keskiarvo nousi 5,0 %.

Yli 100 000 asukkaan kunnissa perusopetuksen yksikkökustannuksia lisäsivät muihin kuntaryhmiin verrattuna kiinteistöjen suuremmat pääomakustannukset ja pienemmillä kunnilla tyypillisesti mm. kuljetuskustannukset ja opetus.

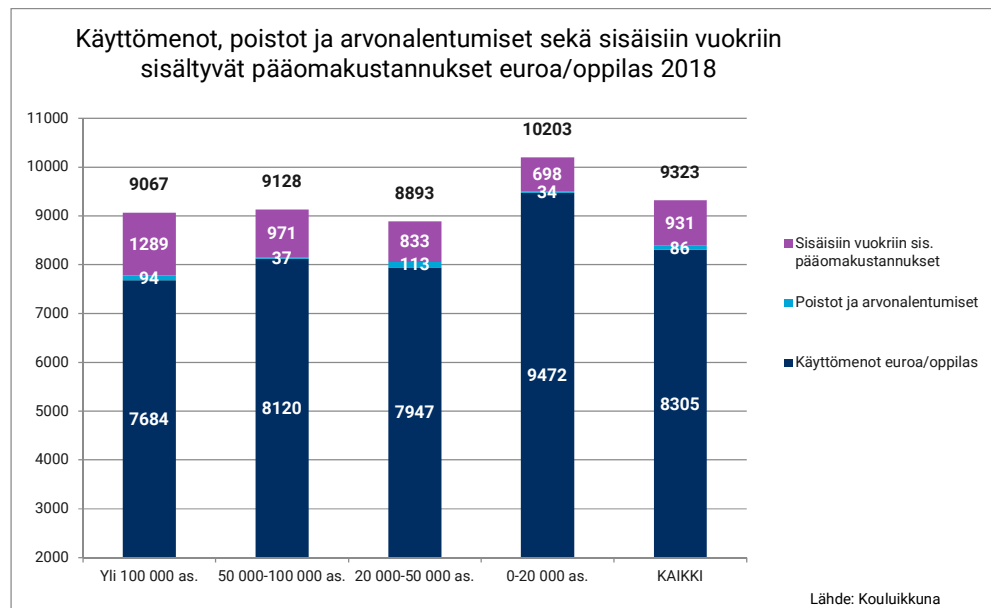
Kustannukset ilman poistoja, arvonalentumisia ja sisäisiin vuokriin sisältyviä pääomakustannuksia

Kun kustannuksia tarkasteltiin ilman poistoja, arvonalentumisia ja sisäisiin vuokriin sisältyviä pääomakustannuksia, yli sadantuhannen asukkaan kunnissa kustannukset olivat 7 684 €/oppilas, 50 000-100 000 asukkaan kunnissa 8 120 €/oppilas, 20 000 - 50 000 asukkaan kunnissa 7 947 €/oppilas ja alle 20 000 asukkaan kunnissa 9 472 €/oppilas. Kaikkien kuntien keskimääräiset kustannukset olivat 8 305 €/oppilas.

Perusopetuksen käyttökustannukset euroa per oppilas vuonna 2018 oppilasta ilman poistoja, arvonalentumisia ja sisäisiin vuokriin sisältyviä pääomakustannuksia:

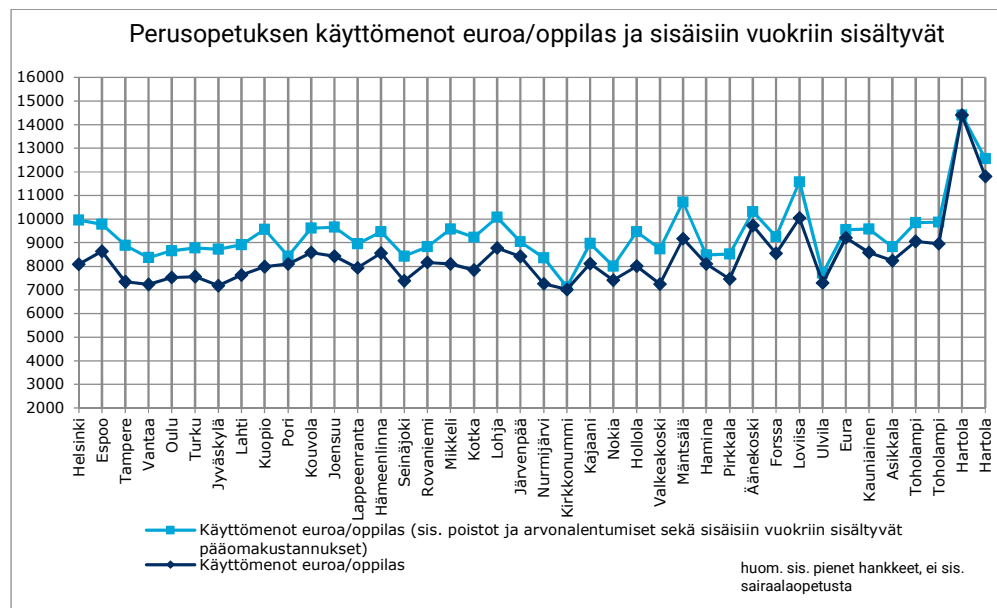
- Yli 100 000 asukkaan kunnat 7 684 € (v. 2017, 7 591 €) +3,2 %
- 50 000-100 000 asukkaan kunnat 8 120 € (v. 2017, 8 106 €) +2,8 %
- 20 000-50 000 kunnat 7 947 € (v. 2017, 7 470 €) +6,5 %
- Alle 20 000 asukkaan kunnat 9 472 € (v. 2017, 9 277 €) +2,2 %
- Kaikkien vertailukuntien keskiarvo 8 305 € (v. 2017, 8 064 €) +4,5 %

Kuvio 2b

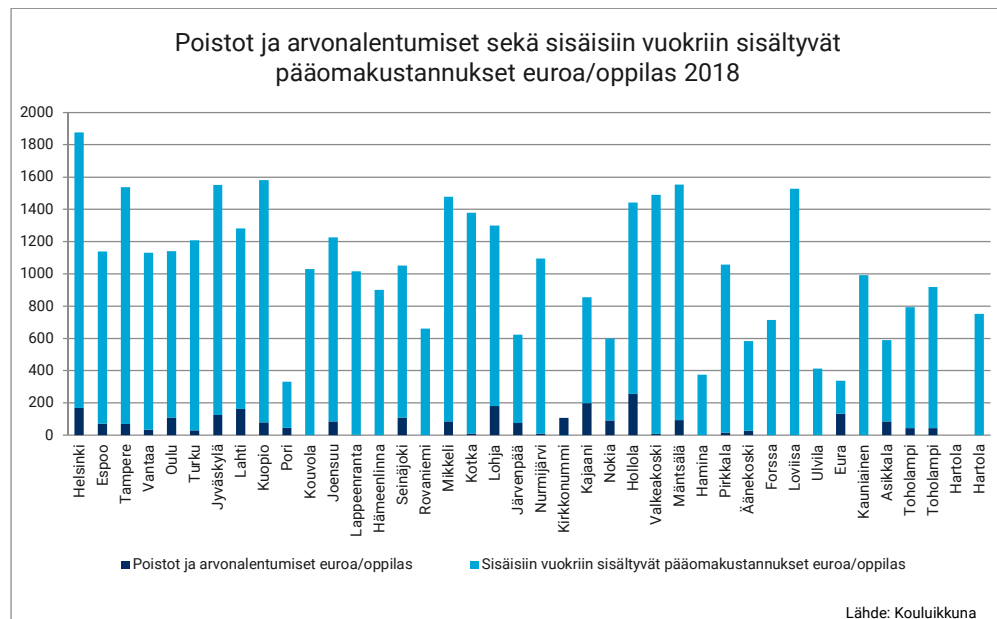
Kuviossa 3b on esitetty molemmat kokonaiskustannuksia kuvaavat tunnusluvut kunnittain asukasluvun mukaisessa järjestyksessä. Poistojen, arvonalentumisien ja sisäisiin vuokriin sisältyvien pääomakustannusten osuus kokonaiskustannuksista on keskimäärin pienempi pienemmissä kunnissa.

Kuvio 3b

Kuviossa 4b on oppilasmäärään suhteutetut poistot ja kiinteistöjen ja tonttien sisäisiin vuokriin sisältyvät poistot ja korot sekä muut vastaavat kustannuslaskennalliset erät.

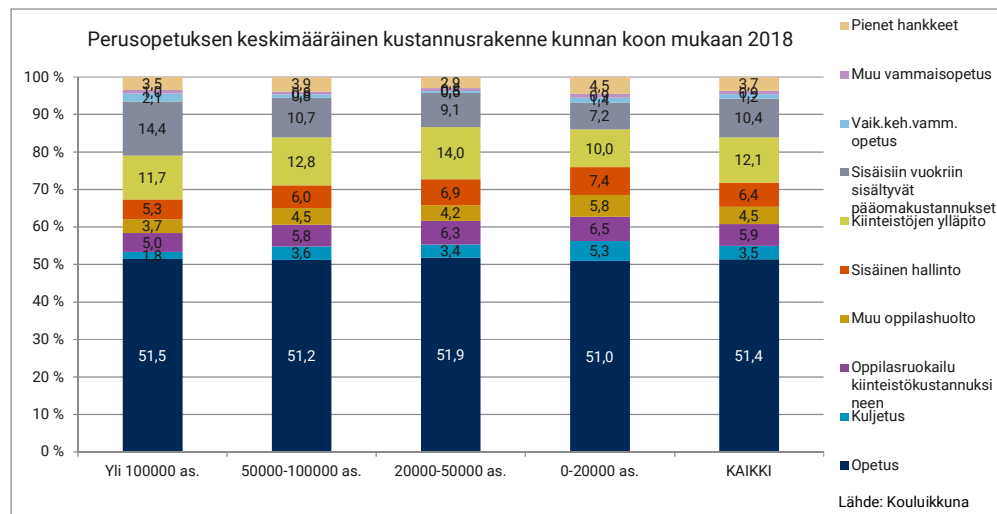
Kuvio 4b

3.3 Perusopetuksen kustannusrakenne vertailukunnissa

Kuntien kustannusrakennetta vertailtiin tarkastelemalla perusopetuksen euromääräisiä toiminnoittaisia kustannuksia ja osuutta perusopetuksen kokonaiskustannuksista. Kuviossa 5b on esitetty perusopetuksen eri toimintojen prosentuaalinen osuus toimintamenoista kuntakokoryhmien keskiarvoina.

Kuvio 5b

Alle 20 000 asukkaan kunnissa opetuksen osuus oli keskimäärin noin 51,0 % toimintamenoista. 20 000 - 50 000 asukkaan kuntakokoryhmässä opetuksen osuus oli 51,9 % ja hieman muita kuntakokoryhmiä suurempi. 50 000-100 000 asukkaan kunnissa opetuksen osuus oli 51,2 %. Yli 100 000 asukkaan kaupungeissa opetuksen osuus oli keskimäärin 51,5 %. Kaikkien kuntien keskiarvo oli 51,4 %.

Koulukuljetusten osuus toimintamenoista oli suurin alle 20 000 asukkaan kunnissa (5,3 %). Keskisuurissa (20 000-50 000 as.) kunnissa kuljetuskustannusten osuus oli 3,4 % ja melko suurissa (50 000-100 000 as.) kunnissa 3,6 %. Yli 100 000 asukkaan kunnissa kuljetusten osuus oli keskimäärin 1,8 % kokonaiskustannuksista. Kaikkien vertailukuntien kuljetuskustannukset olivat keskimäärin 3,5 % perusopetuksen toimintamenoista. Kuljetuskustannukset ovat tyypillisesti suuremmat pienemmissä kunnissa. Asiaan vaikuttaa muun muassa pitkät etäisyydet, kunnan maantieteellinen rakenne, kouluverkon tiheys ja vähäisempi julkinen liikenne.

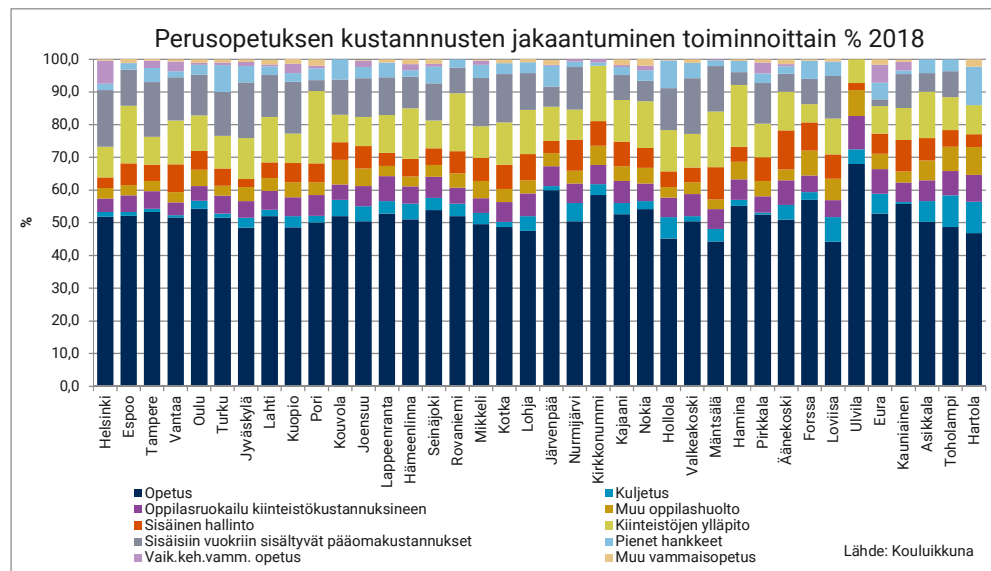
Oppilasruokailusta aiheutuneiden kustannusten osuus perusopetuksen kustannuksista oli pienissä kunnissa 6,5 %, keskisuurissa 6,3 %, melko suurissa 5,8 % sekä suurissa 5,0 %. Kaikkien kuntien keskiarvo oli 5,9 %.

Alle 20 000 asukkaan kunnissa perusopetuksen hallinnon osuus toimintamenoista oli 7,4 % ja 20 000 - 50 000 asukkaan kunnissa 6,9 %. 50 000 - 100 000 asukkaan kunnissa sisäiseen hallintoon käytettiin 6,0 % ja yli 100 000 asukkaan kunnilla 5,3 %. Keskimäärin hallintoon vertailukunnissa käytettiin 6,4 % toimintamenoista.

Muun oppilashuollon osuus toimintamenoista oli 4,5 %. Yli 100 000 asukkaan kunnilla osuus oli keskimäärin 3,7 %, 50 000 - 100 000 asukkaan kunnilla 4,5 %, 20 000 - 50 000 asukkaan kunnilla 4,2 % ja alle 20 000 asukkaan kunnilla 5,8 %. Vammaisopetukseen käytettiin keskimäärin 4,6 % toimintamenoista.

Perusopetuksen toimintamenoista noin viidennes oli kiinteistömenoja. Suuremmilla kunnilla kiinteistökustannusten osuus oli keskimäärin pieniä kuntia isompi. Pienimpien kuntien kiinteistömenojen osuuden keskiarvo oli 17,2 %, keskisuurilla 23,1 % ja melko suurilla 23,5 % ja yli 100 000 asukkaan kunnilla 26,1 %. Kaikkien vertailukuntien toimintamenoista kiinteistömenojen osuus oli keskimäärin 22,5 %, josta 12,1 %-yks. oli kiinteistöjen ylläpidon kustannuksia ja 10,4 %-yks. sisäisten vuokrien pääomakustannuksia.

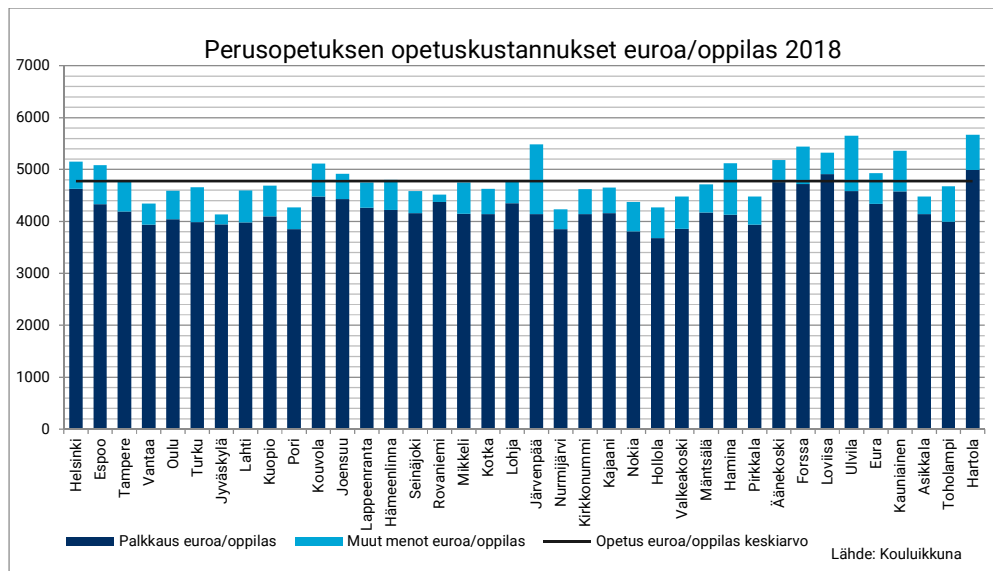
Kuvio 6b

3.4 Opetuksen kustannukset

Seuraavassa vertailussa opetuksen oppilaskohtaiset kustannukset on jaoteltu palkka-kustannuksiin sekä muihin menoihin, joihin sisältyvät mm. aineet, tarvikkeet, tavarat ja palvelujen ostot. Kuviossa opetuksen kustannukset on esitetty kuntakoon mukaisessa järjestyksessä. Kustannukset sisältävät 9 vuoden oppivelvollisuuden oppilaiden ja perusopetukseen valmistavaan opetukseen välittömästi liittyvät kustannukset. Tunnusluvussa jakajana on käytetty niitä vastaavaa oppilasmäärää.

Kuvio 7b

Vuonna 2018 vertailukunnissa opetukseen käytettiin keskimäärin 4 750 euroa oppilasta kohden. Keskiarvo nousi 1,1 % vuoteen 2017 verrattuna. Keskiarvon vuosimuutos oli neutraali tai positiivinen kaikilla kuntakokoryhmillä

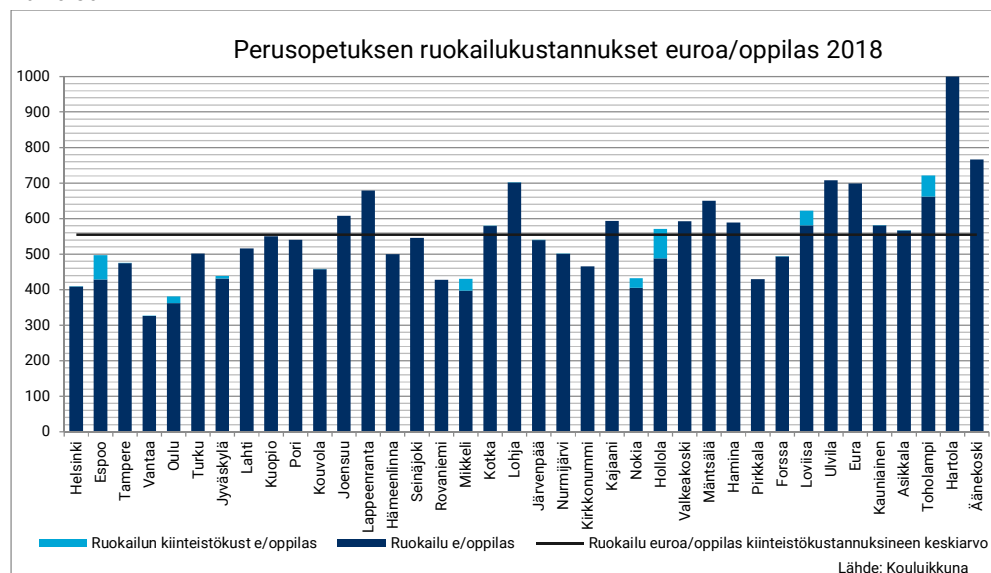
Yli 100 000 asukkaan kunnissa keskiarvo oli 4 670 €/oppilas (muutos 1,2 %) ja 50 000-100 000 asukkaan kunnissa 4 704 €/oppilas (muutos 1,9 %). Keskisuurten 20 000-50 000 asukkaan kunnissa opetukseen käytettiin keskimäärin 4 568 €/oppilas (muutos 0,0 %) ja alle 20 000 asukkaan kunnissa 5 060 €/oppilas (muutos 1,3 %).

Alle 20 000 asukkaan kunnissa palkkamenojen osuus opetuksen kustannuksista oli keskimäärin 89,5 %, keskisuurissa 20 000-50 000 asukkaan kunnissa 87,7 %, 50 000-100 000 asukkaan kunnissa 90,0 % ja suurissa yli 100 000 asukkaan kaupungeissa 88,5 %. Koko aineistossa palkkakustannusten osuus oli keskiarvoltaan 88,4 %.

3.5 Oppilasruokailun kustannukset

Vuonna 2018 oppilasruokailun keskimääriset oppilaskohtaiset kustannukset nousivat 4,0 % edelliseen vuoteen verrattuna. Seuraavassa kuviossa (8b) on esitetty ruokailun oppilaskohtaisesti lasketut kustannukset kunnittain asukasluvun mukaisessa järjestyksessä. Kuvassa on osittain eriteltynä keittiön kiinteistökustannusten osuus ruokailun kokonaiskustannuksista. Kiinteistökustannukset on kerätty lisätietona ja sen ovat antaneet pääasiassa ne kunnat, jotka tuottavat oppilasruokailun palvelut itse.

Kuvio 8b

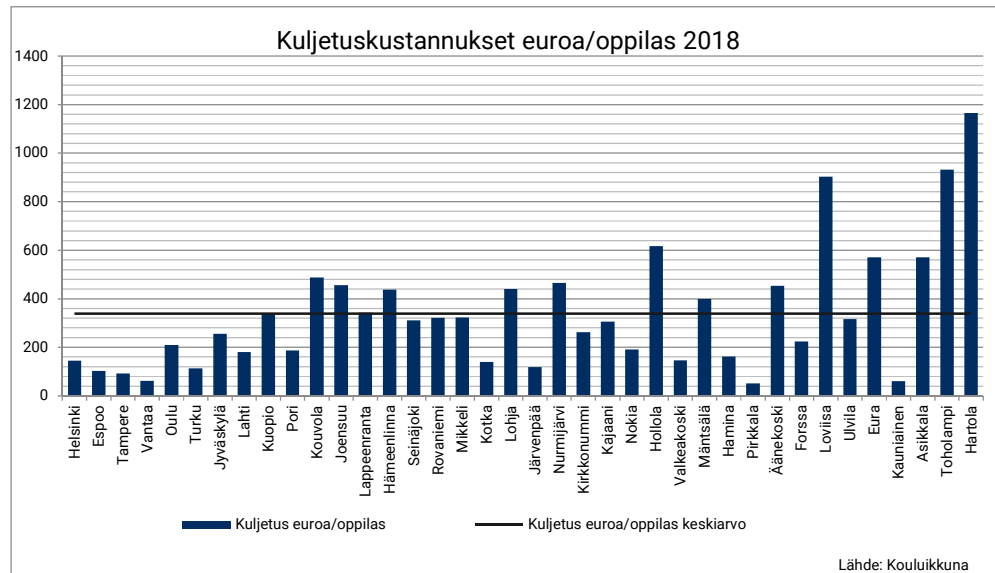
Yli 100 000 asukkaan kunnilla oppilasruokailun kustannusten keskiarvo laski 0,9 % ja 50 000 - 100 000 asukkaan kunnilla se nousi 1,0 % vuodesta 2017. 20 000 - 50 000 asukkaan kunnilla oppilaskohtainen kustannusten keskiarvo nousi 4,0 % ja alle 20 000 kunnilla se kasvoi 10,3 % edellisestä vuodesta.

Vuonna 2018 oppilasruokailuun käytettiin alle 20 000 asukkaan kunnissa keskimäärin 653 euroa oppilasta kohden. Keskisuurissa 20 000 - 50 000 asukkaan kunnissa ruokailuun kului 561 €/oppilas. 50 000 - 100 000 asukkaan kunnissa ruokailuun käytettiin 530 €/oppilas ja yli 100 000 asukkaan kunnissa 455 euroa oppilasta kohden. Keskimäärin vertailukunnissa käytettiin oppilasruokailuun 550 euroa oppilasta kohden.

3.6 Kuljetuskustannukset

Varainhoitovuonna 2018 koulukuljetuksiin käytettiin keskimäärin 341 euroa oppilasta kohden, joka oli 1,0 % vähemmän kuin vuonna 2017. Tunnusluvun laskennassa käytettävät kustannukset ja oppilasmäärät sisältävät 9 vuoden oppivelvollisuuden ja perusopetukseen valmistavan opetuksen, joten pidennetyn oppivelvollisuuden vammaisoppilaat eivät ole mukana laskelmassa.

Kuvio 9b

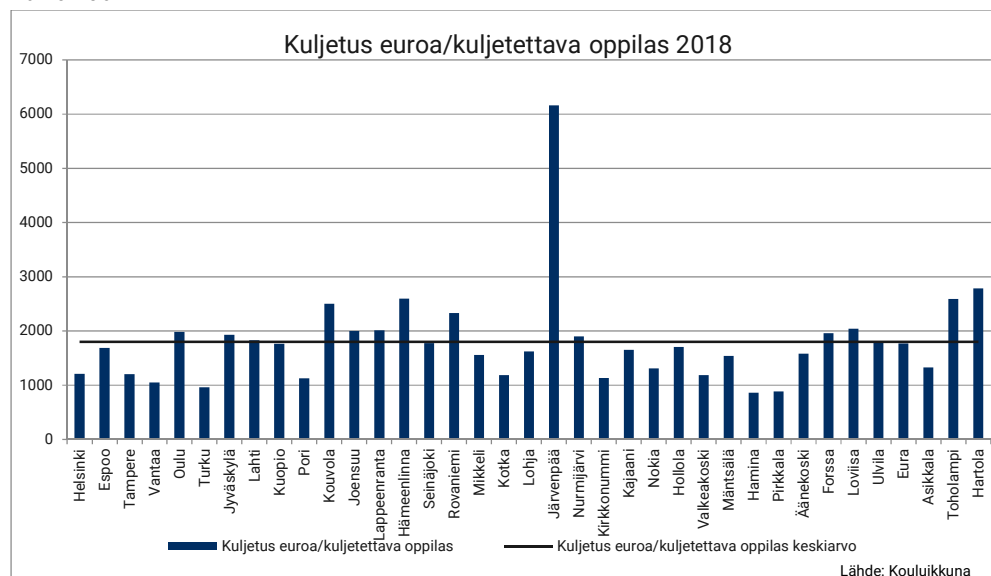
Vertailtaessa vuoden 2018 koulukuljetuskustannuksia eri kuntakokoryhmien kesken pienimmillään kustannukset olivat yli 100 000 asukkaan kaupungeilla. Niissä koulukuljetuksiin kului 167 €/oppilas. 50 000 - 100 000 asukkaan kunnissa kuljetuskustannukset olivat 334 €/oppilas ja 20 000-50 000 asukkaan kunnissa 341 €/oppilas. Alle 20 000 asukkaan kunnissa kuljetuksiin käytettiin keskimäärin 548 €/oppilas.

Yli 100 000 asukkaan kunnissa kuljetuskustannukset nousivat 0,7 %. 50 000-100 000 asukkaan kunnilla keskimääräiset kustannukset sen sijaan laskivat 1,7 %. 20 000-50 000 asukkaan kunnilla oppilaskohtaiset kustannukset kasvoivat 1,3 %. Pienimpien alle 20 000 asukkaan kuntien osalta keskiarvo laski 6,9 %. Kuljetuskustannuksissa kunnan koolla on yhteys keskimääräisten kustannusten suuruuteen. Pienempi asukasmäärä on yhteydessä harvempaan asutukseen, jolloin myös koulumatkat ovat pidempiä. Pienissä kunnissa myös julkisen liikenteen käyttömahdollisuudet ovat rajallisia.

Koska kaikki oppilaat eivät ole koulukuljetusten piirissä, verrattiin kuljetuskustannuksia myös suhteutettuna niiden tilastoitujen oppilaiden määrään, joille on myönnetty oikeus

maksuttomaan koulukuljetukseen. Kuntien käytännöt kuitenkin eroavat myös sen suhteen kuinka paljon perusopetuslain vaatimuksia laajempaa maksuton kuljetus tarjotaan esim. oppilaan ikään ja vuosiluokkaan perustuen.

Kuvio 10b

Vuonna 2018 koulukuljetuskustannukset olivat keskimäärin 1 653 euroa kuljetettavaa oppilasta kohden, joka on 3,7 % vähemmän vuoteen 2017 verrattuna.

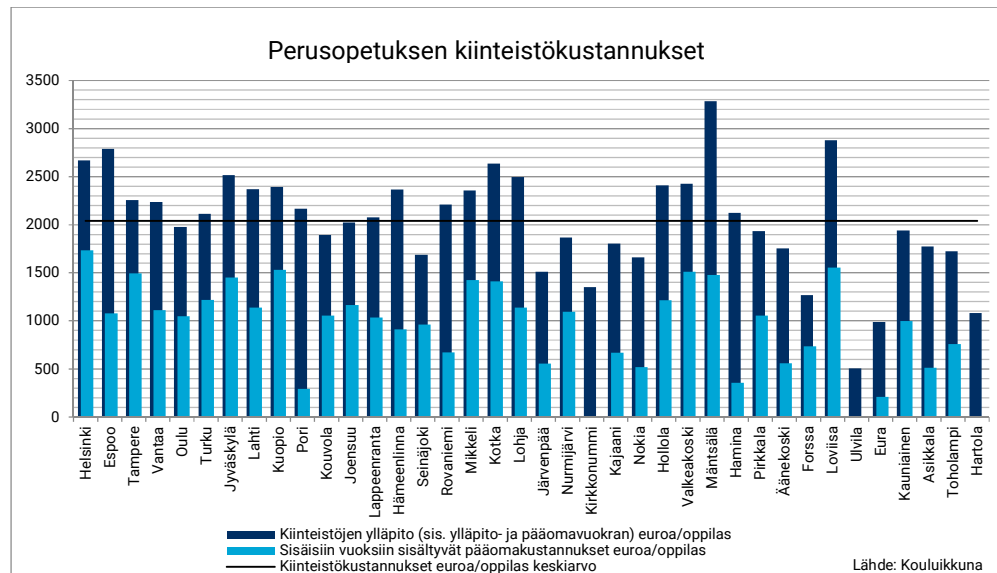
Yli 100 000 asukkaan vertailuryhmällä kustannukset olivat 1 517 euroa/kuljetettava oppilas ja muutos edelliseen vuoteen oli 7,4 %. 50 000 - 100 000 asukkaan kuntien keskimääräiset kuljetuskustannukset olivat 1 900 euroa kuljetettavaa oppilasta kohden ja vuosimuutos -1,4 %. 20 000 - 50 000 asukkaan kunnilla kustannukset laskivat 24,1 % ja tunnusluvun keskiarvo oli 1 351 euroa per kuljetettava oppilas. Alle 20 000 asukkaan kunnilla keskiarvo oli 1 870 euroa/kuljetettava oppilas ja muutos 6,7 % vuoteen 2017 verrattuna.

3.7 Kiinteistökustannukset

Vuonna 2018 yli 100 000 asukkaan kunnissa oppilaskohtaiset kiinteistökustannukset pääomakustannukset mukaan lukien olivat keskimäärin 2 370 euroa oppilasta kohden, 50 000-100 000 asukkaan kunnissa 2 158 €/oppilas ja keskisuurissa 20 000-50 000 asukkaan kunnissa 2 332 €/oppilas. Alle 20 000 asukkaan kuntien keskimääräiset kiinteistömenot olivat 1 793 €/oppilas. Kaikkien vertailukuntien keskimääräiset kiinteistökustannukset pääomakustannuksineen olivat 2 168 €/oppilas.

Kuvan (kuvio 11b) pidemmät pylväät kuvaavat kiinteistömenoja oppilasmäärään suhteutettuna. Lyhyemmät pylväät kuvaavat ns. pääomavuokran osuutta kiinteistöjen kokonaiskustannuksista.

Kuvio 11b

Yli 100 000 asukkaan kunnissa oppilasmäärään suhteutetut kiinteistökustannukset nuosivat vuodesta 2017 noin 5,2 %. 50 000-100 000 asukkaan kunnilla keskiarvo kasvoi 4,1 % ja 20 000-50 000 asukkaan kunnilla se kasvoi 22,7 %. Alle 20 000 asukkaan kuntakokoryhmässä keskiarvo oli 6,6 % edellisestä vuodesta suurempi. Kaikki vertailuryhmän kunnat mukaan lukien kiinteistökustannuksien keskiarvo suureni 9,6 % vuoteen 2017 verrattuna.

Vuonna 2018 sisäisiin vuokriin sisältyvien pääomakustannusten osuus kiinteistöjen kokonaiskustannuksista oli keskimäärin 42,3 %. Pienemmissä kunnissa sisäisiin vuokriin sisältyvien pääomakustannusten suhteellinen osuus oli pienempi kuin muissa kuntakokoryhmissä. Alle 20 000 asukkaan kunnissa pääomakustannusten osuus kiinteistöjen kokonaismenoista oli 34,4 % ja 20 000 - 50 000 asukkaan kunnilla keskiarvo oli 34,7

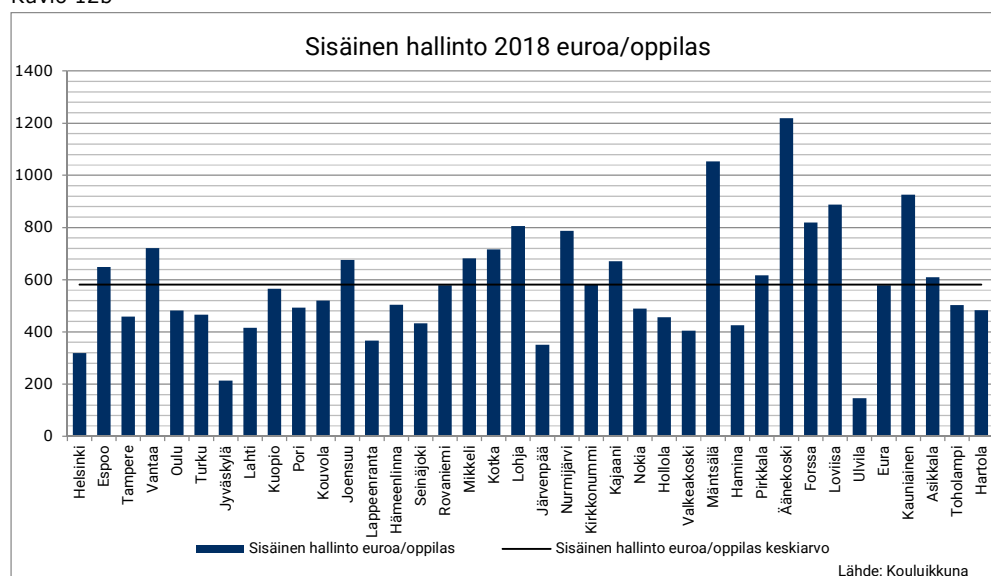
%. Yli 100 000 asukkaan kunnilla sisäisiin vuokriin sisältyvien pääomakustannusten osuus oli keskimäärin 55,5 % ja 50 000-100 000 asukkaan kunnilla 46,3 %.

3.8 Sisäinen hallinto

Sisäisen hallinnon määritelmään sisältyvät perusopetuksen järjestämisestä aiheutuneet välittömät hallintokustannukset. Kustannukset sisältävät mm. palkanlaskennan, talous- ja henkilöstöhallinnon, tietohallinnon, hankintapalveluiden, arkistoinnin ja lakipalveluiden menot. Lisäksi hallinnon kustannuksiksi lasketaan rehtorin palkasta opetusvelvollisuuden perusteella se osuus, joka ei ole varsinaista opetusta. Koska hallinto on usein keskitetysti hoidettua toimintaa, menoihin sisältyy paljon laskennallisesti vyörytettäviä tai kohdennettuja menoja.

Vertailukunnissa perusopetuksen hallintoon käytettiin vuonna 2018 keskimäärin 597 euroa oppilasta kohden, mikä on 11,0 % edellistä vuotta enemmän.

Kuvio 12b

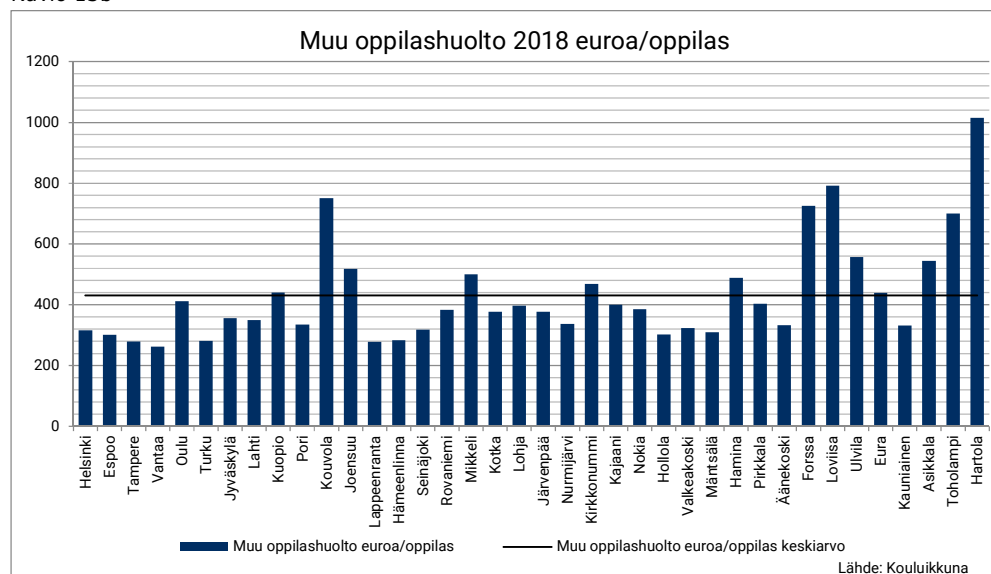

Yli 100 000 asukkaan kuntien keskimääräiset kustannukset olivat 477 €/oppilas ja vertailtava vuosimuutos -1,6 %. 50 000-100 000 asukkaan kuntakokoryhmässä kustannusten kasvua oli 1,0 prosenttia kustannusten ollessa 552 euroa oppilasta kohden vuonna 2018. 20 000 - 50 000 asukkaan kunnissa hallintoon kului keskimäärin 622 €/oppilas ja keskiarvo nousi 41,4 prosenttia. Alle 20 000 asukkaan kunnissa keskimääräiset hallinnon kustannukset laskivat 1,6 % kustannusten ollessa vuonna 2018 739 euroa oppilasta kohden.

3.9 Muu oppilashuolto

Kouluikkunassa oppilashuoltoa on tarkasteltu kapea-alaisesti. Muun oppilashuollon kustannuksiin sisältyvät ainoastaan koulunkäyntiavustajien palkat, oppilashuoltoryhmien toiminta, tapaturmien hoidosta aiheutuneet kustannukset sekä oppilaiden tapaturmavakuutusmaksut ja oppilastestaukset kuten lukitestit. Kustannuksiin ei sisälly vammaisoppilaiden kustannuksia eikä kansanterveys- ja lastensuojelulain alaista toimintaa, kuten kouluterveydenhuollosta, koulupsykologista ja koulukuraattorista aiheutuneita kustannuksia.

Kuvio 13b

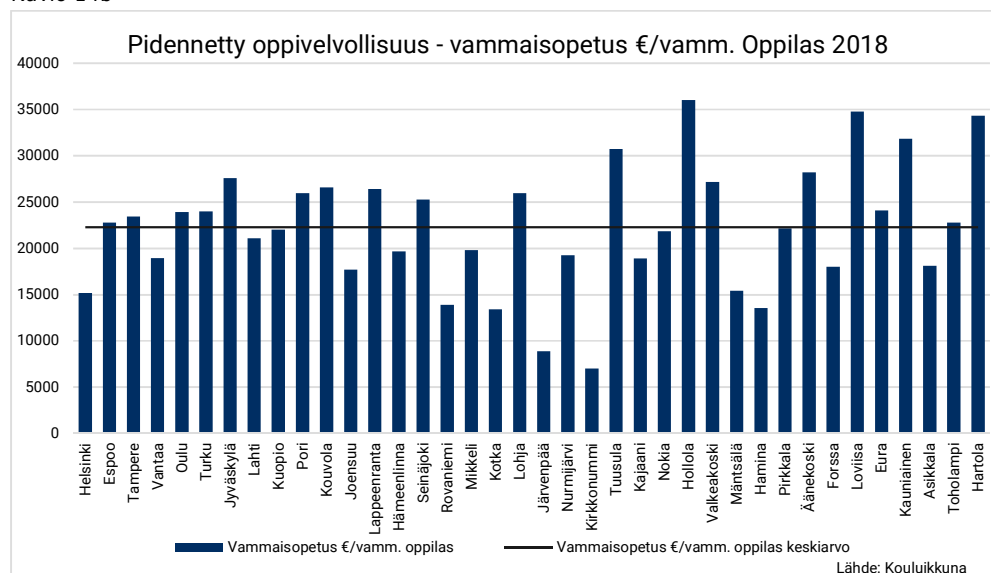
Vuonna 2018 vertailukunnissa muun oppilashuollon keskimääräiset kustannukset olivat 426 euroa oppilasta kohden. Muutos vuoteen 2017 verrattuna oli 10,7 %. Muun oppilashuollon kustannukset vaihtelivat suuresti eri kuntakokoryhmien ja kuntien välillä. Pienemmillä kunnilla oppilasta kohden lasketut kustannukset olivat keskimäärin suuremmat kuin isommilla kunnilla.

Yli 100 000 asukkaan kuntakokoryhmässä keskimääräiset kustannukset nousivat 13,1 prosenttia kustannusten ollessa 333 euroa oppilasta kohden vuonna 2018. 50 000-100 000 asukkaan kuntakokoryhmässä keskiarvo nousi 0,3 % ja se oli 416 €/oppilas. 20 000 - 50 000 asukkaan kuntien keskiarvo laski 2,7 % ja oppilaskohtaiset kustannukset olivat 367 €/oppilas. Muun oppilashuollon kustannukset nousivat pienillä alle 20 000 kunnilla 29,7 % ja keskiarvo oli vuonna 2018 587 €/oppilas.

3.10 Vammaisopetus

Vammaisoppilaiden kustannuksista laskettiin vertailtava tunnusluku käyttämällä piden-
nettyä oppivelvollisuutta suorittavien oppilaiden kustannuksia ja vastaavaa oppilasmää-
rää. Lukuun sisältyvät siis kaikki vaikeasti kehitysvammaiset ja muut vammaisoppilaat
sekä näistä aiheutuneet kustannukset opetuksen, kuljetuksen, ruokailun ynnä muiden
toimintojen osalta.

Kuvio 14b

Vammaisoppilaiden vuoden 2018 oppilaskohtaiset kustannukset olivat 22 584 € per vammaisoppilas. Muutosvertailussa keskiarvo nousi 1,7 % edellisestä vuodesta. Vaikeasti kehitysvammaisten osalta muutos oli 0,9 % ja muiden vammaisoppilaiden osalta 3,7 %.

Yli 100 000 asukkaan kunnilla vammaisopetuksen kustannukset olivat vuonna 2018 keskimäärin 22 108 € per vammaisoppilas. Keskiarvo laski 4,9 % vuoteen 2017 verrattessa. 50 000 - 100 000 asukkaan kuntakokoryhmällä tunnusluvun keskiarvo 20 976 €/vammaisoppilas oli 2,2 % edellistä vuotta pienempi. 20 000 - 50 000 asukkaan kunnilla keskiarvo oli 21 027 €/vammaisoppilas, joka kasvoi 11,1 % edellisestä vuodesta. Alle 20 000 asukkaan kunnilla keskimääräiset kustannukset kasvoivat 4,8 % vuodesta 2017 ja vammaisoppilasta kohden lasketut kustannukset olivat 26 042 euroa per vammaisoppilas.

3.11 Yhteenveto

Vertailuryhmän kuntien oman perusopetuksen yhteenlasketut euromääräiset menot kasvoivat yhteensä 3,9 % ja oppilasmäärä 1,6 % edellisestä vuodesta. Toiminnoittain tilastoiduista oppilaskohtaisista kustannuksista nousivat kaikki paitsi vammaisopetuksen kustannukset. Perusopetuksen nimellisillä käyttökustannuksilla laskettu kunnan keskimääräinen yksikköhinta nousi 2,3 %, kun Tilastokeskuksen kuntatalouden opetustoimen hintaindeksi nousi 1,2 %. Keskimääräinen kuntakohtainen yksikköhinta kasvoi yli 100 000 asukkaan kunnilla 3,6 %. 50 000-100 000 asukkaan kunnilla kustannukset kasvoivat keskimääräisellä yksikköhinnalla mitaten 2,8 % ja 20 000 - 50 000 asukkaan kunnilla muutos oli 6,8 %. Alle 20 000 asukkaan kuntien yksikköhinnan keskiarvo kasvoi 5,0 % edellisestä vuodesta.

Kouluikkuna-aineiston 20 000-50 000 asukkaan kunnat tuottivat opetuspalvelut keskimäärin hieman pienempiä ja isompia kuntakokoryhmiä pienemmin kustannuksin. Yli 100 000 asukkaan kuntakokoryhmässä sisäisiin vuokriin sisältyvät pääomakustannukset nostavat perusopetuksen kokonaiskustannuksia muihin kokoryhmiin verrattuna eniten. Pienemmissä kunnissa oppilasruokailun, koulukuljetusten ja muu oppilashuollon kustannusten suhteellinen osuus kokonaiskustannuksista oli suurempi kuin isommilla kunnilla.

4 Lukiokoulutuksen kustannukset

Lukiokoulutuksen kustannusten vuosimuutosvertailu tehtiin niiden kuntien tiedoilla, joista oli mahdollista käyttää tietoja molemmilta vertailuvuosilta. Vertailuun valikoitui 30 kuntaa. Yksikkökustannuksien ja kustannusrakenteen ryhmittäiset vertailuluvut ovat kuntakohtaisista arvoista laskettuja keskiarvoja, jolloin kaikilla kunnilla on keskiarvossa sama painoarvo. Sen sijaan pelkästään euroin lasketussa menovertilussa kunnan osuus kokonaismuutoksesta painottuu sen menojen suuruuden mukaan.

Vuonna 2018 lukiokoulutuksen keskimääräinen käyttökustannuksista laskettu yksikköhinta nousi 2,1 prosenttia vuoteen 2017 verrattuna. Ilman poistoja, arvonalentumisia ja sisäisten vuokrien pääomakustannuksia muutos oli 1,4 %. Samoin kuin perusopetuksenkin osalta lukiokoulutuksen kustannuksissa ei ole otettu huomioon kustannustason muutosta. Tilastokeskuksen opetustoimen hintaindeksin mukaan kustannustaso nousi vuodesta 2017 vuoteen 2018 1,2 prosenttia.

Taulukko 1c

Lukiokoulutuksen toimintamenot euroa/opiskelija	2017	2018	Muutos %	Osuus toimintamenoista (2018) %
Käyttömenot	7657	7819	2,1	
Käyttömenot*	6799	6891	1,4	
Opetus	4672	4725	1,1	62,7
Ruokailu	426	404	-5,2	5,3
Kiinteistömenot yhteensä	1676	1746	4,2	22,3
Kiinteistöjen ylläpito	862	873	1,3	11,1
Sisäisiin vuokriin sisältyvät pääomakust.	814	873	7,2	11,2
Sisäinen hallinto	590	639	8,3	8,3
Pienet hankkeet	139	143	2,9	1,4
Muut menot	249	250	0,4	
Poistot	44	55	25,0	

*Ilman poistoja, arvonalentumisia ja sisäisiin vuokriin sisältyviä pääomakustannuksia

Vuonna 2018 lukiokoulutuksen kiinteistömenot kasvoivat tutkinto-opiskelijoiden määrään suhteutettuna 4,2 prosenttia. Kiinteistöjen ylläpidon kustannuksia tilastoitiin 1,3 % ja sisäisiin vuokriin sisältyviin pääomakustannuksia 7,2 % edellistä vuotta enemmän. Opetukseen liittyvien menojen yksikkökustannus kasvoi 1,1 % ja ruokailumenojen laski 5,2 % edelliseen vuoteen verrattuna. Sisäisen hallinnon keskimääräinen yksikkökustannus nousi 8,3 %.

Koko vertailuaineistossa lukiokoulutuksen toimintamenoista opetuksen osuus oli keskimäärin lähes kaksi kolmasosaa eli 62,7 % ja ero edelliseen vuoteen vain 0,3 prosenttiyksikköä. Kiinteistömenojen osuus lukiokoulutuksen kokonaiskustannuksista oli 22,3 %, josta kiinteistöjen ylläpidon osuus 11,1 %-yks. ja sisäisiin vuokriin sisältyvien pääomakustannusten osuus 11,2 %-yks. Kiinteistömenojen osuus oli 0,7 prosenttiyksikköä

korkeampi edellisen vuoden aineistoon verrattuna. Opiskelijaruokailun osuus toimintamenoista oli 5,3 % ja sisäisen hallinnon osuus 8,3 %. Ruokailukustannusten osuus pieneni 0,3 prosenttiyksikköä ja hallinnon osuus nousi 0,4 prosenttiyksikköä.

Vertailujoukon yhteenlasketut toimintamenot kasvoivat 1,4 % vuoteen 2017 verrattuna. Menolajeista palkkakustannukset nousivat 1,9 % ja muut menot 0,4 %. Kiinteistömenojen summa kasvoi 1,6 %. Kiinteistöjen ylläpitokustannuksissa ei tapahtunut juuri muutosta ja sisäisiin vuokriin sisältyvät pääomakustannukset kasvoivat 3,3 %. Lukio-koulutuksen hallinnon kustannukset nousivat 5,6 % edellisestä vuodesta. Opetuksen osalta kustannukset olivat 1,6 % edellistä vuotta korkeammat ja ruokailun osalta 2,1 % pienemmät.

Taulukko 2c

Lukiokoulutuksen toimintamenot	Palkkaus, muutos (%) 2017-2018	Muut menot, muutos (%) 2017-2018	Yhteensä, muutos (%) 2017-2018
Opetus	2,2	-4,5	1,6
Ruokailu		-2,1	-2,1
Sisäinen hallinto	0,0	19,4	5,6
Kiinteistömenot yhteensä	-14,1	1,7	1,6
Kiinteistöjen ylläpito	-14,1	0,3	0,1
Sisäisiin vuokriin sisältyvät pääomakust.	-	3,3	3,3
Muut menot	1,5	-28,6	-14,1
Yhteensä	1,9	0,4	1,4

Lähde: Kouluikkuna

Yli 100 000 asukkaan kaupungeilla yhteenlaskettu opiskelijamäärä kasvoi 1,2 % ja 50 000 - 100 000 asukkaan kunnilla se laski 2,8 %. 20 000 - 50 000 asukkaan kunnilla opiskelijamäärä väheni 0,8 % ja alle 20 000 asukkaan kunnilla se kasvoi 2,8 %. Koko vertailuaineistossa opiskelijamäärä kasvoi 0,4 %, joten laskennallisesti se hieman pienensi opiskelijamäärällä laskettavia yksikkökustannuksia. Nuorille tarkoitetun vähintään 75 kurssin oppimäärän opiskelijoita oli 1,0 % enemmän kuin edellisenä vuonna. Aikuisille tarkoitetun oppimäärän (vähintään 44 kurssia) opiskelijamäärä väheni 8,4 %. Maahanmuuttajille ja vieraskielisille tarkoitetun lukiokoulutukseen valmistavan koulutuksen opiskelijoita oli 12 % edellistä vuotta vähemmän.

Opiskelijamäärä	Muutos (%) 2017-2018
Lukiokoulutus, nuorten oppimäärä	1,0
Lukiokoulutus, aikuisten oppimäärä	-8,4
Yhteensä	0,4
Maahanmuuttajien ja vieraskielisten lukiokoulutukseen valmistava koulutus	-12,0

4.1 Lukiokoulutuksen kustannukset kuntakoon ryhmissä

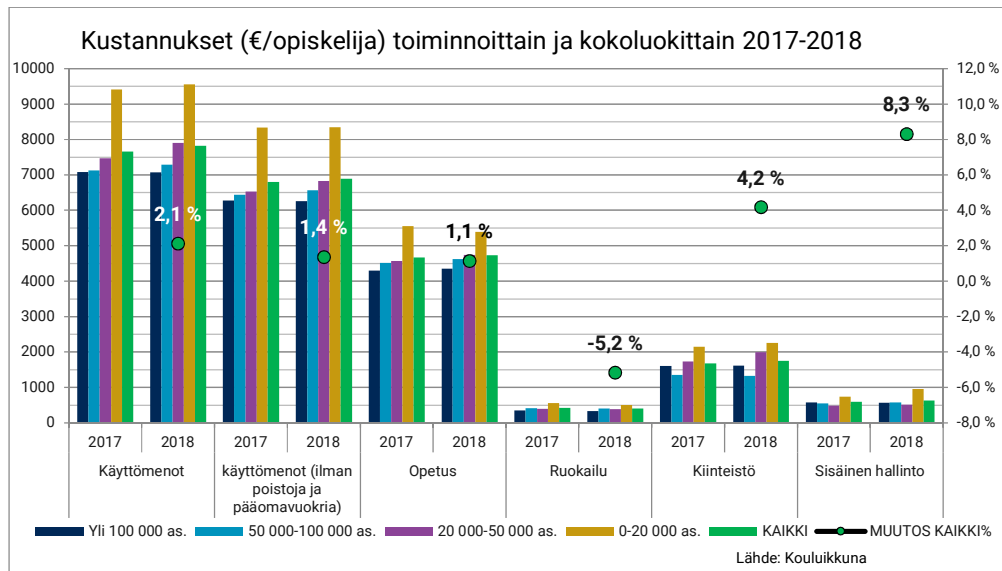
Vuonna 2018 lukiokoulutuksen opiskelijakohtaiset kokonaiskustannukset olivat keskimäärin 7 075 euroa opiskelijaa kohden. Kustannuksissa ovat mukana myös poistot, arvonalentumiset ja sisäisiin vuokriin sisältyvät pääomakustannukset. Kuntakokoryhmittäin kokonaiskustannukset jakautuivat seuraavasti:

- Yli 100 000 asukkaan kunnat 7 075 €, muutos 0,0 % (v. 2017, 7 077 €)
- 50 000-100 000 asukkaan kunnat 7 296 €, muutos 2,4 % (v. 2017, 7 126 €)
- 20 000-50 000 asukkaan kunnat 7 902 €, muutos 5,7 % (v. 2017, 7 474 €)
- Alle 20 000 asukkaan kunnat 9 552 €, muutos 1,4 % (v. 2017, 9 419 €)
- Kaikki vertailukunnat 7 819 €, muutos 2,1 % (v. 2017, 7 657 €)

Kun kustannuksia tarkastellaan ilman poistoja, arvonalentumisia ja sisäisiin vuokriin sisältyviä pääomakustannuksia, lukiokoulutuksen keskimääräiset käyttökustannukset olivat 6 891 euroa/opiskelija. Kuntakokoryhmittäin kustannukset jakautuivat seuraavasti:

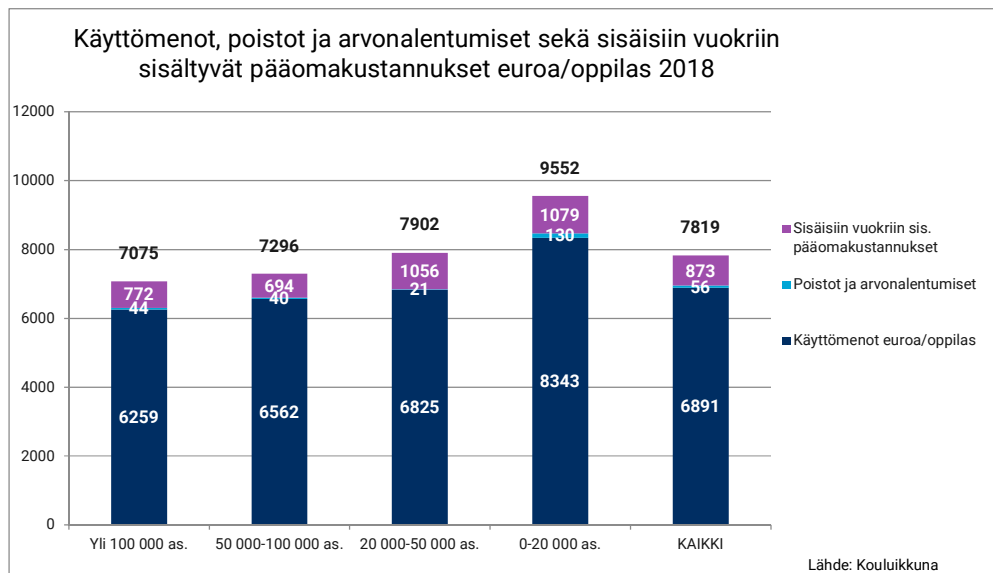
- Yli 100 000 asukkaan kunnat 6 259 €, muutos -0,2 % (v. 2017, 6 272 €)
- 50 000-100 000 asukkaan kunnat 6 562 €, muutos 1,9 % (v. 2017, 6 440 €)
- 20 000-50 000 asukkaan kunnat 6 825 €, muutos 4,5 % (v. 2017, 6 529 €)
- Alle 20 000 asukkaan kunnat 8 343 €, muutos 0,1 % (v. 2017, 8 337 €)
- Kaikki vertailukunnat 6 891 €, muutos 1,4 % (v. 2017, 6 799 €)

Kuvio 1c

Seuraavassa vertailussa (kuvio 2c) on esitettyä käyttökustannuksien keskiarvo eri kuntakokoryhmillä. Kuvassa on eriteltyä myös sisäisiin vuokriin sisältyvien pääomakustannusten sekä suunnitelman mukaisten poistojen ja arvonalentumisten osuus euroa/opiskelija.

Kuvio 2c

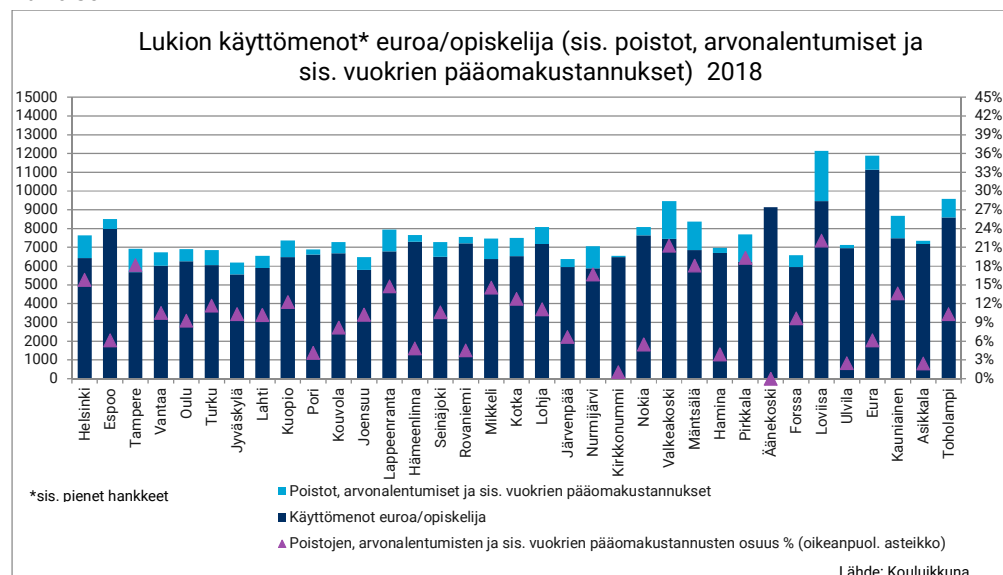

Poistojen, arvonalentumisien ja sisäisiin vuokriin sisältyvien pääomakustannusten suhteellinen osuus kokonaiskustannuksista oli suurin 20 000 asukkaan kuntakokoryhmässä

ja pienin 50 000 - 100 000 asukkaan kokoryhmässä. Poistot ja arvonalentumiset vähenivät 19 % edelliseen vuoteen nähden. Sisäisiin vuokriin sisältyviä pääomakustannuksia oli 3,3 % enemmän kuin vuonna 2017.

Kuviossa 3c yksikkökustannukset on esitetty kunnittain. Kuvassa on erittelynä myös poistojen, arvonalentumisten ja sisäisiin vuokriin sisältyvien pääomakustannusten prosentuaalinen osuus kokonaiskustannuksista (kolmio, oikeanpuol. asteikko).

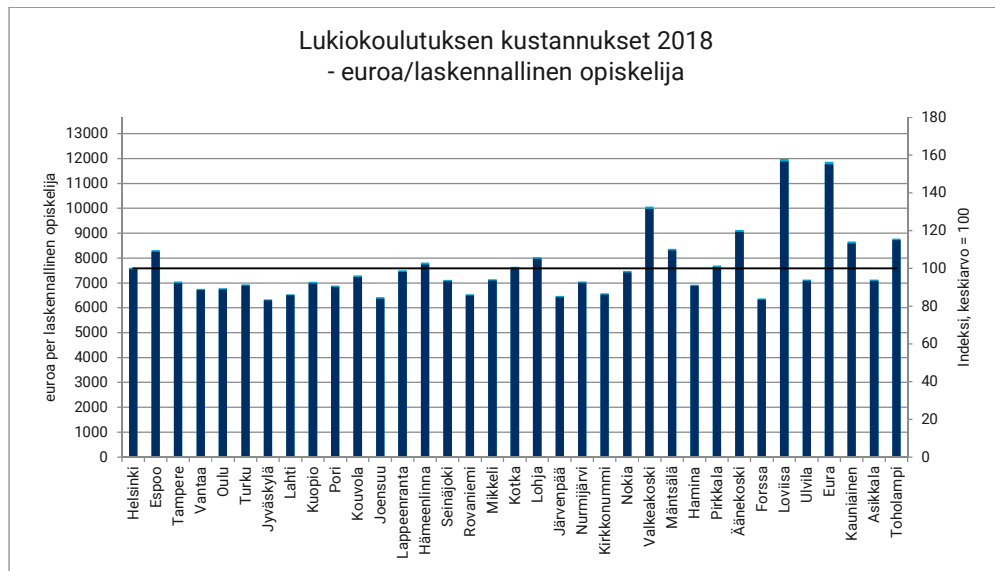
Kuvio 3c

Edellä mainittujen yksikköhintojen laskennassa on käytetty opiskelijamääränä tutkinto-perusteisten opiskelijoiden, eli nuorten ja aikuisten oppimäärää opiskelevien opiskelijoiden määrää sellaisenaan. Aineopiskelijat eivät näin ollen ole mukana laskennassa, vaikka heistä aiheutuvia kustannuksia on mukana toimintamenoissa. Lisäksi aikuisopiskelijoista aiheutuvat kustannukset ovat todellisuudessa pienemmät kuin ns. tavallisilla opiskelijoilla esimerkiksi lyhyemmän oppimäärän vuoksi. Eri opiskelijatyypeistä on kuitenkin mahdollista muodostaa laskennallinen opiskelijamäärä, jossa em. seikkoja on otettu huomioon.

Laskennallinen opiskelijamäärä muodostettiin käyttämällä kustannuspainokertoimia sekä aineopiskelijoiden kurssien määriä. Kertoimina käytettiin koulutuksen järjestäjälle myönnettävän rahoituksen perusteena olleita painokertoimia. Tavallista nuorten oppimäärää opiskelevien opiskelijoiden määrä lasketaan sellaisenaan, joten kerroin on 1. Aikuisten oppimäärän opiskelijoiden ja aineopiskelijoiden kerroin on 0,58. Aineopiskelijoiden määrä saadaan jakamalla suoritettujen valtionosuusperusteiden mukaisten kursien määrä viidellätoista. Kustannuksina ovat bruttokäyttökustannukset ilman toiselle koulutuksenjärjestäjälle maksettavia *kotikunnan maksuosuuksia* sekä valtionosuuspohjaan kuulumattomia ns. *muuta menoja*.

Kuvio 4c

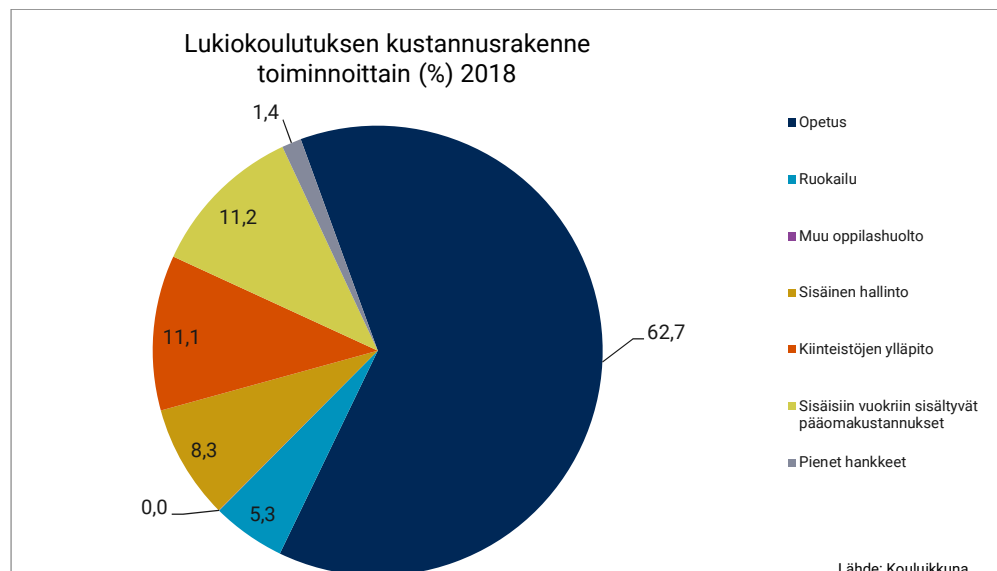

Laskennallisella opiskelijamäärällä laskettujen yksikkökustannusten keskiarvo oli 7 647 euroa/lask. opiskelija. Yli 100 000 asukkaan kunnilla yksikkökustannukset olivat keskimäärin 7 047 €/lask.opisk. 50 000 - 100 000 asukkaan kuntien kokoryhmän keskiarvoksi muodostui 7 156 €/lask.opisk. ja 20 000 - 50 000 asukkaan kokoluokassa 7 625 €/lask.opisk. Pienimpien alle 20 000 asukkaan kuntien keskiarvo oli 8 755 euroa per laskennallinen opiskelija.

4.2 Lukiokoulutuksen kustannusrakenne

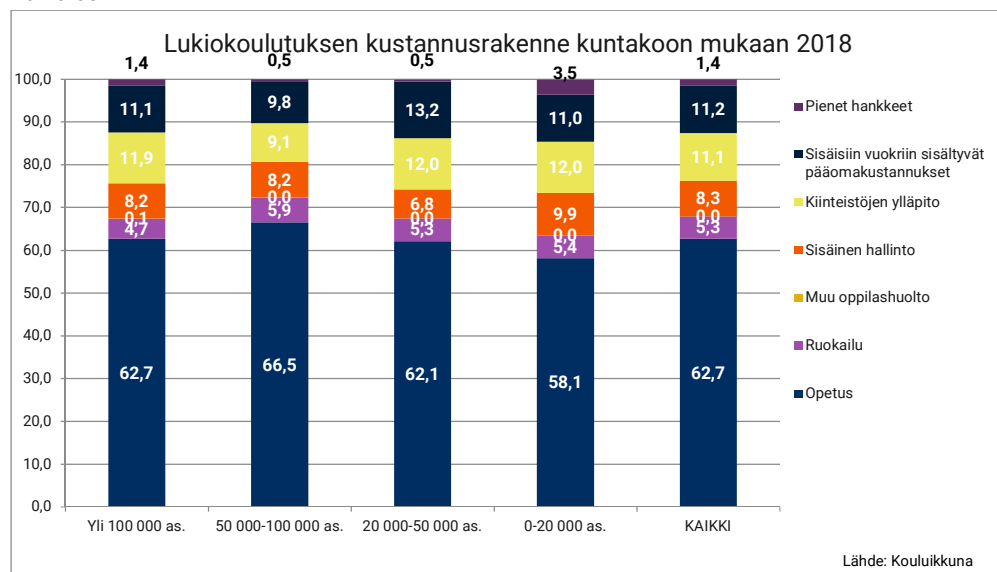
Lukiokoulutuksen kustannusrakennetta vertailtiin tarkastelemalla toiminnoittaisten kustannusten osuutta kokonaiskustannuksista. Kuviossa 5 on esitetty lukiokoulutuksen eri toimintojen prosentuaalinen osuus toimintamenoista kunnittain. Kustannuksiin on luettu mukaan myös ns. pienet hankkeet.

Kuvio 5c

Vuonna 2018 opetuksen osuus kokonaiskustannuksista oli keskimäärin 62,7 % (62,4 % v. 2017) kaikista toimintamenoista. Opiskelijaruokailuun käytettiin keskimäärin 5,3 % (5,6 % v. 2017) toimintamenoista. Sisäiseen hallinnon osuus oli 8,3 % (7,9 % v. 2017). Kiinteistömenojen osuus oli keskimäärin 22,3 % (21,6 % v. 2017) lukiokoulutuksen toimintamenoista. Kiinteistömenoista kiinteistöjen ylläpitoon liittyvien kustannuserien osuus oli 11,1 prosenttiyksikköä ja pääomakustannuserien osuus 11,2 prosenttiyksikköä.

Kuvio 6c

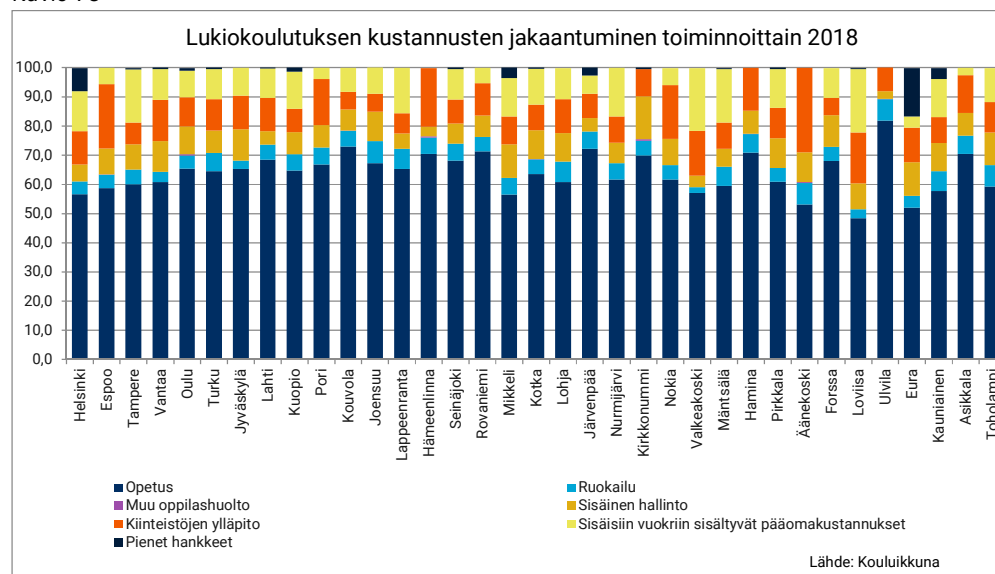
Vuonna 2018 alle 20 000 asukkaan kuntakokoryhmässä opetukseen liittyvien kustannusten osuus oli keskimäärin 58,1 %. 20 000 - 50 000 asukkaan kunnissa opetuksen osuus oli 66,5 % ja 50 000-100 000 asukkaan kunnissa 65,4 %. Suurimmissa yli 100 000 asukkaan kunnissa opetuksen osuus oli 62,7 %.

Lukiolaisten ruokailukustannukset olivat alle 20 000 asukkaan kuntakokoryhmässä keskimäärin 5,4 %. 20 000-50 000 asukkaan kunnissa ruokailun osuus oli 5,3 % ja 50 000-100 000 asukkaan kunnissa 5,9 %. Yli 100 000 asukkaan kunnissa opiskelijaruokailuun käytettiin 4,7 % lukion toiminta- ja vyörytyserämenoista.

Sisäiseen hallintoon liittyvien kustannusten osuus oli suurin alle 20 000 asukkaan kunnissa. Alle 20 000 asukkaan kunnissa lukiokoulutuksen hallintoon käytettiin keskimäärin 9,9 %, 20 000-50 000 asukkaan kunnissa 6,8 % ja 50 000-100 000 asukkaan kunnissa 8,2 % sekä yli 100 000 asukkaan kuntakokoryhmässä 8,2 % toiminta- ja vyörytyserämenoista.

Lukion kiinteistökustannusten osuus kokonaismenoista oli suurin 20 000 - 50 000 asukkaan kunnissa ja pienin alle 20 000 - 50 000 asukkaan kuntakokoryhmällä. Alle 20 000 asukkaan kunnissa lukion kiinteistökustannuksiin kokonaiskustannuksista käytettiin keskimäärin 23,0 %, 20 000-50 000 asukkaan kunnissa 25,2 %, 50 000-100 000 asukkaan kunnissa 18,9 % ja yli 100 000 asukkaan kunnissa 23,0 %.

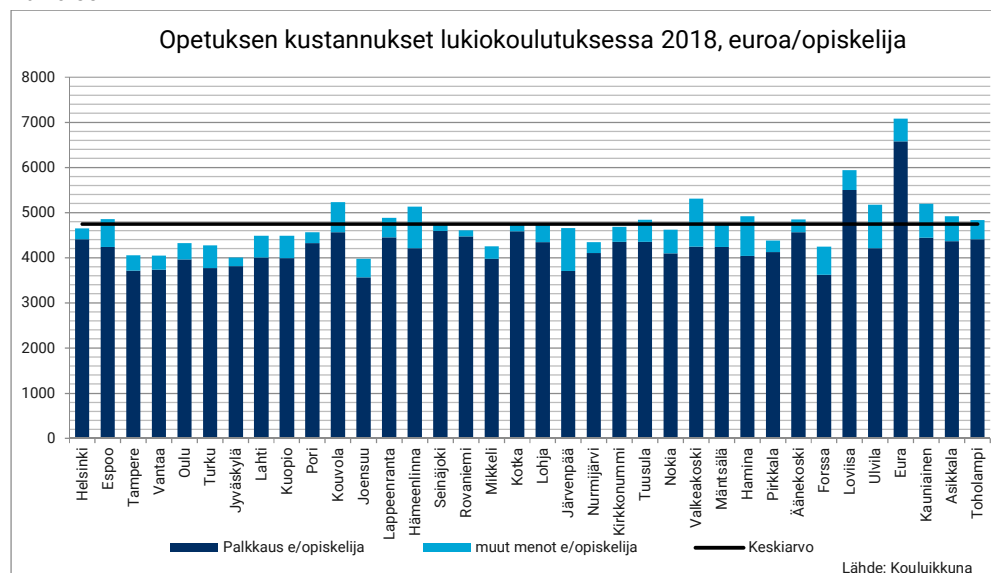
Kuvio 7c

4.3 Opetuksen kustannukset

Seuraavassa kuviossa (kuvio 8c) opetuksen kustannukset on jaettu menolajien mukaisesti palkkakustannuksiin ja muihin menoihin. Palkkakustannukset on esitetty pylvään alemmalla osalla ja muut menot sen päälle jäävällä osalla. Kuvion kunnat ovat asukasluvun mukaisessa järjestyksessä.

Kuvio 8c

Vertailukunnissa lukio-opetukseen käytettiin vuonna 2018 keskimäärin 4 725 euroa opiskelijaa kohti vuosimuutoksen ollessa 1,1 %. Opetushenkilöstön palkkojen osuus oli 4 288 €/opiskelija (89,8 %) ja muihin menoihin kului 437 €/opiskelija (10,2 %).

Alle 20 000 asukkaan kuntakokoryhmässä opetukseen käytettiin 5 392 €/opiskelija, 20 000-50 000 asukkaan kunnissa 7 742 €/opiskelija ja 50 000-100 000 asukkaan kunnissa 4 627 €/opiskelija. Yli 100 000 asukkaan kunnissa opetukseen kului keskimäärin 4 355 €/opiskelija.

Edelliseen vuoteen verrattuna yli 100 000 asukkaan kuntakokoryhmässä opetuksen kustannukset nousivat 1,4 %. 50 000-100 000 asukkaan kunnissa kustannukset kasvoivat 2,5 % ja 20 000-50 000 asukkaan kunnissa ne kasvoivat 3,8 %. Alle 20 000 asukkaan kunnissa kustannukset laskivat 2,9 %.

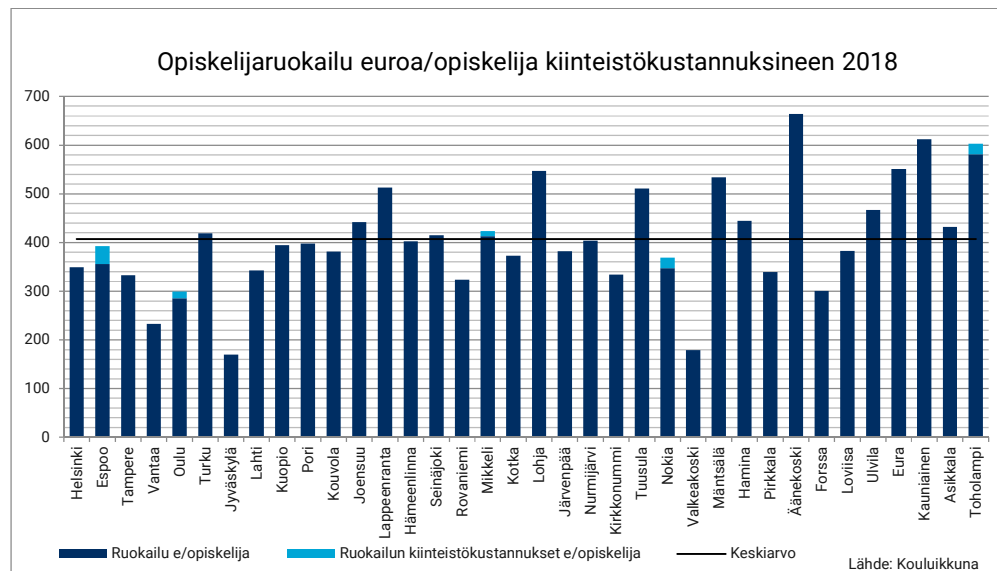
Palkkamenojen osuus poikkesi lievästi toisistaan kuntakokoryhmien välillä. Yli 100 000 asukkaan kunnissa palkkojen osuus oli 90,5 % ja 50 000-100 000 asukkaan kunnissa 93,3 %. 20 000 - 50 000 asukkaan kunnissa palkkamenojen osuus oli 87,4 % ja alle 20 000 asukkaan kunnissa 91,6 %.

4.4 Opiskelijaruokailun kustannukset

Vuonna 2018 vertailukunnissa käytettiin opiskelijaruokailuun keskimäärin 404 euroa lu-kiolaista kohti. Opiskelijakohtaiset ruokailukustannukset olivat suurimmat alle 20 000 asukkaan kuntakokoryhmällä, jolla ruokailusta aiheutuneet kustannukset olivat keski-
määrin 512 €/opiskelija, 20 000-50 000 asukkaan kuntien keskiarvon ollessa 393 €/opiskelija ja 50 000-100 000 asukkaan kuntien 408 €/opiskelija. Yli 100 000 asukkaan kokoryhmässä keskiarvo oli 326 €/opiskelija. Keskimääräiset opiskelijaa kohden lasketut kustannukset laskivat 5,2 % edellisestä vuodesta. Yli 100 000 asukkaan kuntien kes-
kiarvo pieneni 8,2 % ja alle 20 000 asukkaan kuntien keskiarvo 8,7 %. 20 000 - 50 000 asukkaan kunnilla vuosimuutos oli -0,8 %. 50 000 - 100 000 asukkaan kuntaryhmän keskiarvo oli 1,4 % edellistä vuotta pienempi.

Kuviossa (kuvio 9) on osittain eriteltynä myös keittiöiden kiinteistökustannusten osuus. Keittiön kiinteistökustannukset on kerätty lisätietona. Tämän tiedon ovat antaneet pää-
asiassa ne kunnat, jotka tuottavat ruokahuoltopalvelunsa itse.

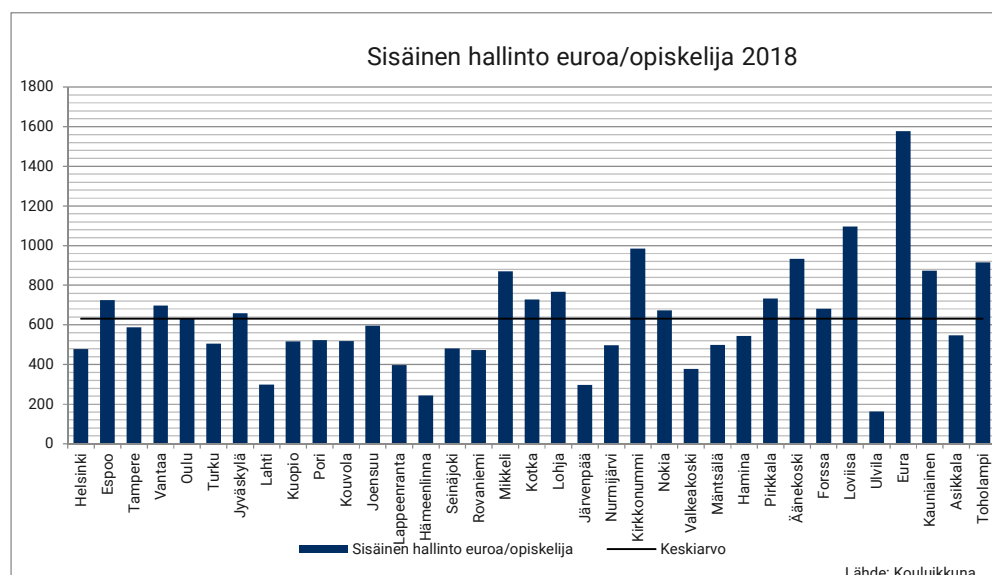
Kuvio 9c

4.5 Sisäinen hallinto

Vuonna 2018 lukiokoulutuksen sisäiseen hallintoon käytettiin keskimäärin 639 €/opiskelija ja vuosimuutos vuoteen 2017 verrattuna oli 8,3 %. Kustannuksiksi tilastoidaan mm. palkanlaskennan, talous- ja henkilöstöhallinnon, tietohallinnon, hankintapalveluiden, arkistoinnin ja lakipalveluiden menot. Määritelmään sisältyy lisäksi se (laskennallinen) osuus rehtorin palkasta, joka ei ole varinaista opetusta. Koska hallinto on usein keskitetysti hoidettua toimintaa, menojen laskennallinen vyöryttäminen ja kohdentaminen heikentävät vertailtavuutta.

Kuvio 10c

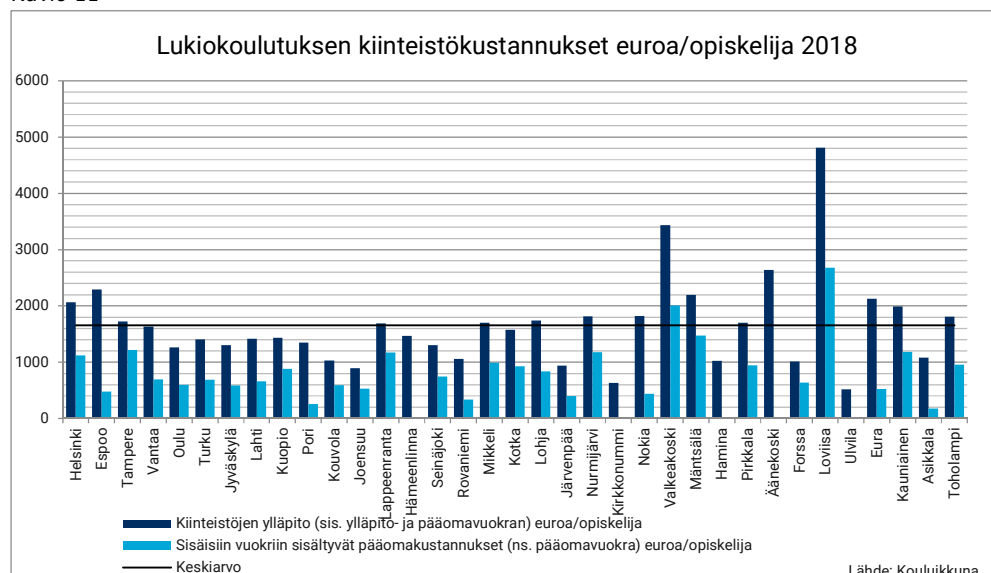

Alle 20 000 asukkaan kunnilla sisäisen hallinnon kustannukset olivat suuremmat kuin muissa kuntakokoryhmissä keskiarvon ollessa 957 euroa/opiskelija. 20 000-50 000 asukkaan kunnissa sisäisen hallinnon kustannukset olivat 518 €/opiskelija ja 50 000-100 000 asukkaan kunnilla 573 €/opiskelija. Yli 100 000 asukkaan kunnissa lukiokoulutuksen sisäiseen hallintoon käytettiin 567 €/opiskelija. Euroa per opiskelija keskiarvo laski yli 100 000 asukkaan ryhmällä. Muilla pienemmillä kuntakokoluokilla se sen sijaan kasvoi. kunnittain laskettu keskiarvon muutos oli kokonaisuudessaan 8,3 %.

4.6 Kiinteistökustannukset

Kiinteistökustannuksia esittävässä kuvassa (kuvio 11) pidemmällä pylväillä on kuvattu lukiokoulutuksen kiinteistömenot opiskelijaa kohden. Niihin on sisällytetty kiinteistöjen ylläpidon kustannukset ja sisäisiin vuokriin sisältyvät pääomakustannukset. Lyhyemmät pylväät kuvaavat ns. pääomavuokran osuutta kiinteistöjen kokonaiskustannuksista. Korkeammalle jäävä osuus kuvaa siis kiinteistöjen ylläpitoon liittyviä kustannuksia.

Kuvio 11

Yli 100 000 asukkaan kuntakoryhmässä kiinteistöjen ylläpito- ja pääomakustannukset olivat keskimäärin 1 616 euroa opiskelijaa kohti. 50 000-100 000 asukkaan kuntien keskimääräiset kiinteistökustannukset olivat 1 325 €/opiskelija ja 20 000-50 000 asukkaan kunnilla 1 992 €/opiskelija. Alle 20 000 asukkaan kuntien kiinteistömenot olivat 2254 €/opiskelija.

Vertailukunnissa kiinteistöjen keskimääräiset kokonaiskustannukset olivat 1 746 €/opiskelija. Muutos edelliseen vuoteen oli 4,2 %. Yli 100 000 asukkaan kunnilla kiinteistömenot nousivat keskimäärin 0,6 % ja 50 000 - 100 000 asukkaan kunnilla muutos oli -2,2 %. 20 000 - 50 000 asukkaan kuntien keskimääräiset kiinteistökustannukset nousivat 14,9 % ja alle 20 000 asukkaan kunnilla €/opiskelija keskiarvo kasvoi 4,8 %.

Sisäisiin vuokriin sisältyvät pääomakustannukset olivat yli 100 000 asukkaan kuntakoryhmässä keskimäärin 772 €/opiskelija ja 50 000-100 000 asukkaan kunnissa 694 €/opiskelija. 20 000-50 000 asukkaan kunnissa sisäisten vuokrien pääomakustannukset olivat 1 056 €/opiskelija ja alle 20 000 asukkaan kunnissa 1 079 €/opiskelija. Kaikkien kuntien keskiarvo oli 873 €/opiskelija.

Yli 100 000 asukkaan kuntakokoryhmässä sisäisiin vuokriin sisältyvien pääomakustannusten osuus kiinteistömenoista oli keskimäärin 47,8 %, 50 000-100 000 asukkaan kunnissa 52,4 %, 20 000-50 000 asukkaan kunnissa 53,0 % ja pienissä alle 20 000 asukkaan kunnissa 47,9 %. Koko aineistossa pääomakustannusten osuus oli keskimäärin 50,0 %.

4.7 Yhteenveto

Tarkasteltaessa eri kuntakokoryhmien välisiä kustannuseroja voidaan todeta, eri kokoluokissa on eroja kustannusten ja kustannusrakenteen suhteen. Lukiokoulutuksen opiskelijakohtaiset kokonaismenot olivat pienillä kunnilla suuremmat kuin isoilla kunnilla. Kustannusrakenteessa tietyt toiminnot painottuivat kunnan koon mukaan.

Vuoden 2018 koko aineiston yhteenlasketut euromääräiset toimintamenot kasvoivat 1,4 % vuodesta 2017 ja opiskelijamäärä nousi 0,4 % samalla ajanjaksolla. Kouluikkunan kuntien vertailujoukon keskimääräiset käyttökustannukset olivat 7 819 euroa opiskelijaa kohti, joten vuoteen 2017 verrattuna aineistosta laskettu yksikkökustannus nousi 1,0 %. Tilastokeskuksen opetustoimen hintaindeksi kasvoi vuodesta 2017 vuoteen 2018 1,2 %.

Kunnittaisista €/opiskelija tunnusluvuista laskettu keskiarvo kasvoi 2,1 % edellisestä vuodesta 2017. Yli 100 000 asukkaan kunnat tuottivat eri kuntakokoryhmistä lukiokoulutusta pienimmin yksikkökustannuksin ja muutosta edelliseen vuoteen ei tapahtunut. Suurimmat opiskelijakohtaiset kokonaismenot olivat alle 20 000 asukkaan kuntakokoryhmällä ja keskimääräinen yksikköhinta kasvoi 1,4 %.

Toiminnoittaisista kustannuksista hallinnon kustannukset nousivat eniten. Kustannukset olivat edellistä vuotta korkeammat myös opetuksen ja kiinteistömenojen osalta. Sekä Kiinteistökustannukset ja opetuksen kustannukset kasvoivat 1,6 %. Opiskelijoiden ruokailusta aiheutuneet kustannukset olivat 2,1 % edellistä vuotta pienemmät.

Pienemmissä kunnissa lukiokoulutuksen kokonaiskustannuksista opetukseen kohdentui pienempi osuus menoista kuin suurissa kunnissa. Opetuksen kustannusten osuus kokonaiskustannuksista vaihteli kuntakokoryhmien välillä 58,1 prosentista 62,7 prosenttiin.

Alle 20 000 asukkaan kuntakokoryhmällä hallinnon osuus oli hieman muita kokoryhmiä korkeampi ja yli 100 000 asukkaan kunnilla opiskelijaruokailun osuus muita ryhmiä pienempi. Kiinteistökustannusten osuuksissa ei ollut nähtävissä johdonmukaisuutta kunnan koon suhteen ja yleisesti ottaen myös muiden toimintojen suhteen yksilöllinen vaihtelu oli merkittävämpää kuin kuntakokoryhmien välinen vaihtelu.